

Suport didactic

elaborat de Hîncu Greta

și Gaugaș Tatiana în baza

Programei anuale

FINANȚELE MELE, cl. a XI-a

UNITATEA UNU

Necesitatea Educației Financiare

UNITATEA DOI

Banii

UNITATEA TREI

Planificarea Financiară

UNITATEA PATRU

De la Economii la Investiții

UNITATEA CINCI

Modalități de plată

UNITATEA ȘASE

Creditul, Managementul Riscului

INTRODUCERE

Educația financiară trebuie să fie disponibilă și promovată în mod activ pe întregul parcurs al vieții, fără întrerupere. Competențele-cheie pentru formarea continuă cum ar fi: capacitatea de a aplica gândirea matematică în situații cotidiene, o înțelegere mai amplă a mecanismelor economiei și capacitatea de a-și planifica și de a-și organiza viața. În acest context, autoritățile naționale și regionale responsabile cu educația trebuie să reflecteze la modalitatea de a integra educația economică și financiară în programele școlare.

SEGMENTUL ȚINTĂ:

materialul a fost conceput pentru cadrele didactice interesate și implicate în predarea orelor la educație financiară ca parte a curriculumului existent.

Utilizarea acestui ghid va ajuta cadrele didactice în primul rând să înțeleagă care sunt factorii care le determină să ia anumite decizii financiare, cum să economisească pentru a-și îndeplini mai ușor anumite dorințe și cum să folosească banii ca un instrument

care să le ajute să se dezvolte și să aibă o viață mai bună și în armonie și ulterior de a transmite aceste practici și experiențe elevilor în cadrul orelor de curs opțional de educație financiară.

OBIECTIVE:

Acest toolkit oferă suport cadrelor didactice în desfășurarea orelor în cadrul modului Finanțele mele și dezvoltă la elevi și eleve abilități de planificare financiară corectă, îi ajută să descopere importanța economiilor pentru investițiile ulterioare, avantajele și dezavantajele creditului, îi învață să ia decizii corecte pentru o independență financiară personală, astfel pregătește tinerii pentru viața reală și le oferă șanse pentru o carieră plină de realizări și success, îi ajută pe elevi și eleve să-și analizeze comportamentul față de bani și să-și construiască o relație prietenoasă cu aceștia.

Concepția Ghidului practic la orele de educație financiară pentru profesori este orientată spre formarea și dezvoltarea profesională a cadrelor didactice implicate în predarea acestor ore și oferirea de activități practice care să permită elevilor să își ridice nivelul de alfabetizare financiară într-o manieră distractivă și interactivă.

Unitatea 1. Necesitatea Educației Financiare

Activitatea 1.1. Introducere

Timp: 15+ minute

Mărimea grupului: 20-30 persoane

Obiective: Elaborarea unei definiții clare și pe înțelesul participanților cu privire la noțiunea de educație financiară

Descriere și Instrucțiuni:

Reviste cu imagini pentru decupat, foarfecă, clei, foi A3 sau A2, carioci etc.

Pasul 1. Întrebați participanții:

- Ce înseamnă educația financiară pentru dumneavoastră?

Pasul 2 Scrieți răspunsurile pe un flipchart și asigurați-vă că sunt menționați următorii termeni: management financiar, câștig, cheltuieli, bugetare, planificare, înțelegerea serviciilor financiare disponibile (economii, credit, asigurări) și cunoașterea modului de utilizare a acestora, negocieri financiare.

Pasul 3. Întrebați participanții:

- De ce este importantă educația financiară pentru tineri?

Scrieți răspunsurile pe un flipchart. Răspunsurile pot include: tranziția de la copilărie la maturitate, responsabilitate, independență, începe propria viață, nevoia de a începe o afacere etc. Dacă participanții spun că educația financiară este mai importantă pentru femeile tinere, sau pentru bărbații tineri întrebații de ce.

Pasul 4. La sfârșitul activității, grupați elevii în câteva grupe și propuneți-le să elaboreze pe o foaie A3 o prezentare care să includă următoarea temă propusă:

- Importanța educației financiare și consecințele unui nivel înalt de alfabetizare financiar.

Unitatea 1. Necesitatea

Educației Financiare

Activitatea 1.2. **DEFINEȘTE**

Timp: 15+ minute

Mărimea grupului: 20-30 persoane

Obiective: Elaborarea unei definiții clare și pe înțelesul participanților cu privire la noțiunea de educație financiară

Descriere și Instrucțiuni:

Înainte de activitate pregătiți seturile de cuvinte, tipărite și decupate în prealabil. Numărul de seturi va depinde de numărul grupurilor formate de elevi. Se recomandă ca în fiecare grup să nu fie mai mult de 5-6 persoane.

Pasul 1. Grupați participanții în grupe formate de 5-6 persoane (puteți folosi în acest scop icebreak-erul ”bate vântul” din Anexa2).

Pasul 2. Împărțiți fiecărui grup setul de cuvinte.

Pasul 3. Fiecare echipă în decurs de 5-10 minute va rezolva puzzle-ul de cuvinte și le va asocia în așa mod încât să obțină o definiție cât mai clară și vastă a noțiunii de educație financiară.

Pasul 4. La sfârșitul activității, câte un reprezentant din fiecare echipă va citi definiția creată.

Pasul 5. Citiți participanților definiția educației financiare conform Organizația pentru Cooperare și Dezvoltare Economică (OECD):

”procesul prin care consumatorii își îmbunătățesc capacitatea de a înțelege produsele financiare, conceptele și riscurile acestora, prin informare, instrucție și/sau consiliere acordată în mod obiectiv, își creează aptitudinile și siguranța de a lua în considerare atât riscurile, cât și oportunitățile produselor financiare, de a face alegeri în cunoștință de cauză, de a ști unde să se adreseze pentru sprijin și de a întreprinde orice alte acțiuni, în mod eficient, cu scopul final de a obține bunăstare (echilibru) financiară.”

Unitatea 1.

rațional	care ajută	de abilități
să-și gestioneze	corect	individul
financiară	un ansamblu	și cunoștințe
într-un mod	și eficient	resursele

Unitatea 1.

economice

bănești

economisire

conceptelor

datorie

investiție

înțelegerea

pe deplin

o disciplină

decizii

a gestiona

aptitudini

investiții	cheltuieli	bani
abilitatea	de a	înțelege
notional	și conceptele	de care
aveți	nevoie	pentru

***** Educația financiară - reprezintă un ansamblu de abilități și cunoștințe care ajută individul să-și gestioneze într-un mod corect și eficient resursele economice bănești.
Este abilitatea de a înțelege noțiunile și conceptele de care aveți nevoie pentru a vă gestiona eficient banii.**

Activitatea 1.3. VÎNĂTOAREA DE COMORI

Timp: 20+ minute

Mărimea grupului: 20-30 persoane

Obiective: Recunoașterea și asimilarea conceptelor legate de educație financiară

Descriere și Instrucțiuni:

Înainte de activitate ascundeți conceptele în diferite locuri din încăperea unde desfășurați activitatea. Lucrările tipărite cu definițiile pentru fiecare concept discutat (verificați anexa 1 pentru definiții).

Pasul 1. Înainte de activitate, ascundeți conceptele în diferite locuri din cameră unde desfășurați activitatea.

Pasul 2. Împărțiți grupul în perechi și cereți-le să caute conceptele ascunse. Fiecare pereche trebuie să găsească 2 concepte.

Pasul 3. După ce toate echipele au terminat de găsit conceptele, alegeți aleatoriu o echipă și cereți-le să citească primul concept și acordați-le 30 de secunde pentru a discuta definiția/sensul conceptului. După ce vor răspunde, vor face la fel cu al doilea concept. După aceea, treci la următoarele echipe și fluxul este ca activitatea anterioară. Puteți avea o scurtă conversație despre fiecare concept pentru a vă asigura că toată lumea înțelege.

Pasul 4. La sfârșitul activității, oferiți fiecărui participant lista cu definiții pentru fiecare concept discutat.

Lista conceptelor:

-
1. Rambursarea datoriilor
 2. Fond de urgență
 3. Asigurare
 4. Buget personal
 5. Fonduri de investiții
 6. Planificare financiară
 7. Rata dobânzii
 8. Economii
 9. Profilul investorului
 10. Educație financiară
 11. Criptomonede
 12. Investiții
 13. Nevoi
 14. Dorințe
 15. Obiective
 16. DAE – dobândă anuală efectivă
 17. FGSD - fondul de garantare a depozitelor în sistemul bancar

Material:

Bucăți de carton colorat, markere și listă de definiții ale conceptelor.

Note și întrebări:

Asigurați-vă că toată lumea înțelege conceptele. Cereți participanților părerile lor despre importanța de a avea cunoștințe financiare și de ce cred ei așa.

Activitatea 1.4. Nivelul de Educație Financiară Mondial

Timp: 20+ minute

Mărimea grupului: 20-30 persoane

Obiective: Identificarea nivelului de educație financiară la nivel de regiuni mondiale

Descriere și Instrucțiuni:

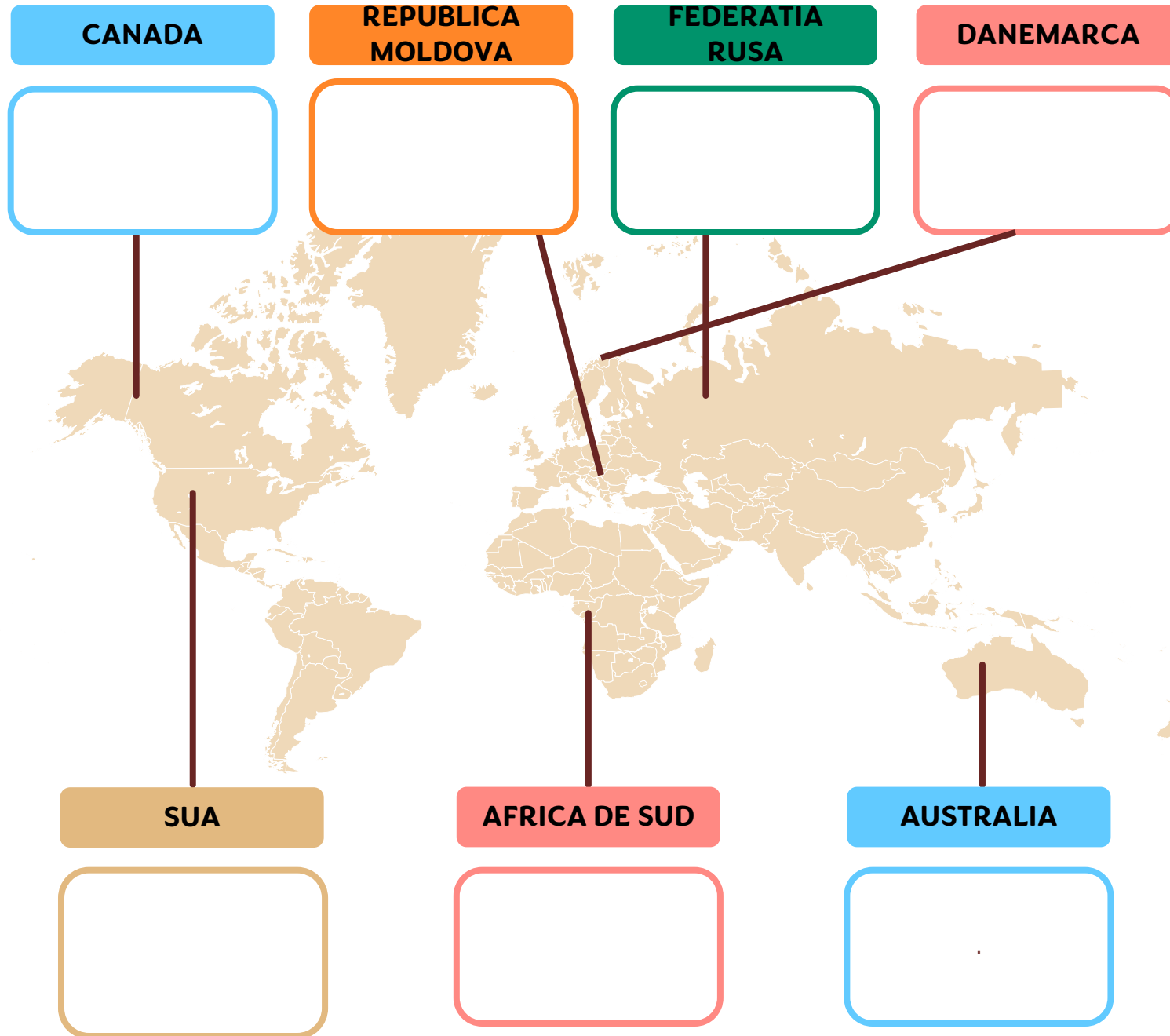
Înainte de activitate printați fișa de la pagina următoare în nr de exemplare ca va corespunde numărului de grupe implicate în activitate

Pasul 1. Înainte de activitate, divizați clasa în 7 echipe proportionale.

Pasul 2. Împărțiți grupurilor câte o fișă din Anexa următoare și aleator oferiți-le sarcina de a studia nivelul de educație financiară într-o anumită regiune de pe hartă.

Pasul 3. După ce toate echipele au primit sarcina de a analiza nivelul de educație financiară în zonele menționate pe hartă acordați-le 20 de minute pentru a căuta informație privind nivelul înalt sau jos al educației financiare în zona care i-a fost repartizată, chiar și identificarea gradului de educație financiară în mărime procentuală. Ulterior rugați grupurile să noteze pe o foaie A3 cauzele care au determinat nivelul de alfabetizare financiară în regiunea analizată.

Pasul 4. La sfârșitul activității, analizați răspunsurile fiecărui grup și prezentați-le Studiul S&P privind alfabetizarea financiară la nivel mondial.

Financial literacy

Activitatea 1.5. Nivelul de Educație Financiară Mondial

Timp: 20+ minute

Mărimea grupului: 20-30 persoane

Obiective: Identificarea nivelului de educație financiară la nivel de regiuni mondiale

Descriere și Instrucțiuni:

Înainte de activitate printați fișa de la pagina următoare în nr de exemplare ca va corespunde numărului de grupe implicate în activitate sau găsiți imagini cu harta lumii ce poate fi colorată.

Legenda pentru culorile ce vor fi utilizate în exercițiu

71% and More
61% - 70%
51% - 60%
41% - 50%
31% - 40%
21% - 30%
20% and Less
N/A

Pasul 1. Înainte de activitate, divizați clasa în nr de echipe proportionale în funcție de numărul de participanți.

Pasul 2. Împărțiți grupurilor câte o fișă din Anexa următoare și aleator oferiți-le sarcina de a studia nivelul de educație financiară într-o anumită regiune de pe hartă.

Pasul 3. După ce toate echipele au primit sarcina de a analiza nivelul de educație financiară în zonele menționate pe hartă acordați-le 20 de minute pentru a căuta informație privind nivelul înalt sau jos al educației financiare în zona care i-a fost repartizată. Discutați cu ei despre Studiul realizat de compania Standards and Poors și rugați-i să coloreze regiunile de pe glob în nuanțe de oranj sau albastru în funcție de nivelul de educație financiară a populației țărilor alese.

Pasul 4. La sfârșitul activității, analizați răspunsurile fiecărui grup și prezentați-le Studiul S&P privind alfabetizarea financiară la nivel mondial.

Activitatea 1.6. Nivelul de Educație Financiară Personal

Timp: 45+ minute

Mărimea grupului: 20-30 persoane

Obiective: Testarea nivelului individual de educație financiară conform întrebărilor incluse în FinLit Survey propus de Sdandard and Poors

Descriere și Instrucțiuni:

În această activitate puteți crea un quiz pe platforma Kahoot sau un chestionar pe platforma www.mentimeter.com sau puteți printa cele 4 întrebări și oferi individual fiecărui participant posibilitatea de a-și testa nivelul de cunoștințe.

Pasul 1. Oferiți elevilor fișe individuale care să conțină următoarele întrebări.

Întrebarea 1. Diversificarea Riscurilor

Să presupunem că aveți niște bani. Cum este mai sigur să vă plasați banii?

- o afacere sau o singură investiție
- mai multe afaceri sau mai multe forme de investiții
- nu știu

Întrebarea 2. Inflația

Să presupunem că, în următorii 10 ani, prețurile lucrurilor pe care le cumpărați se dublează. Dacă venitul dvs. se dublează, vei cumpăra:

- mai puțin decât poți cumpăra astăzi
- la fel cum poți cumpăra astăzi
- mai mult decât poți cumpăra astăzi
- nu știu

Întrebarea 3. Dobânda

Să presupunem că trebuie să împrumutați 100 de dolari SUA. Care este suma mai mică de plată pentru dvs când veți rambursa datoria:

- 105 dolari SUA
- 100 de dolari SUA plus trei procente
- nu știu

Întrebarea 4. Dobânda compusă

Să presupunem că ați avut 100 de dolari SUA într-un cont de economii și banca vă oferă 10% pe an la cont. Câți bani ați avea în cont după cinci ani dacă nu ați scos bani din cont?

- mai mult de 150 de dolari
- exact 150 de dolari
- mai puțin de 150 de dolari
- nu știu;

Pasul 2.

Discutați la final de realizare a testului fiecare întrebare și analizați răspunsurile corecte.

Pasul 3.

Explicați elevilor că pentru a face parte din persoanele care au fost incluse în sondaj la categoria cu nivel suficient de alfabetizare financiară este suficient să răspunzi corect la cel puțin 3 din 4 întrebări.

Pasul 4.

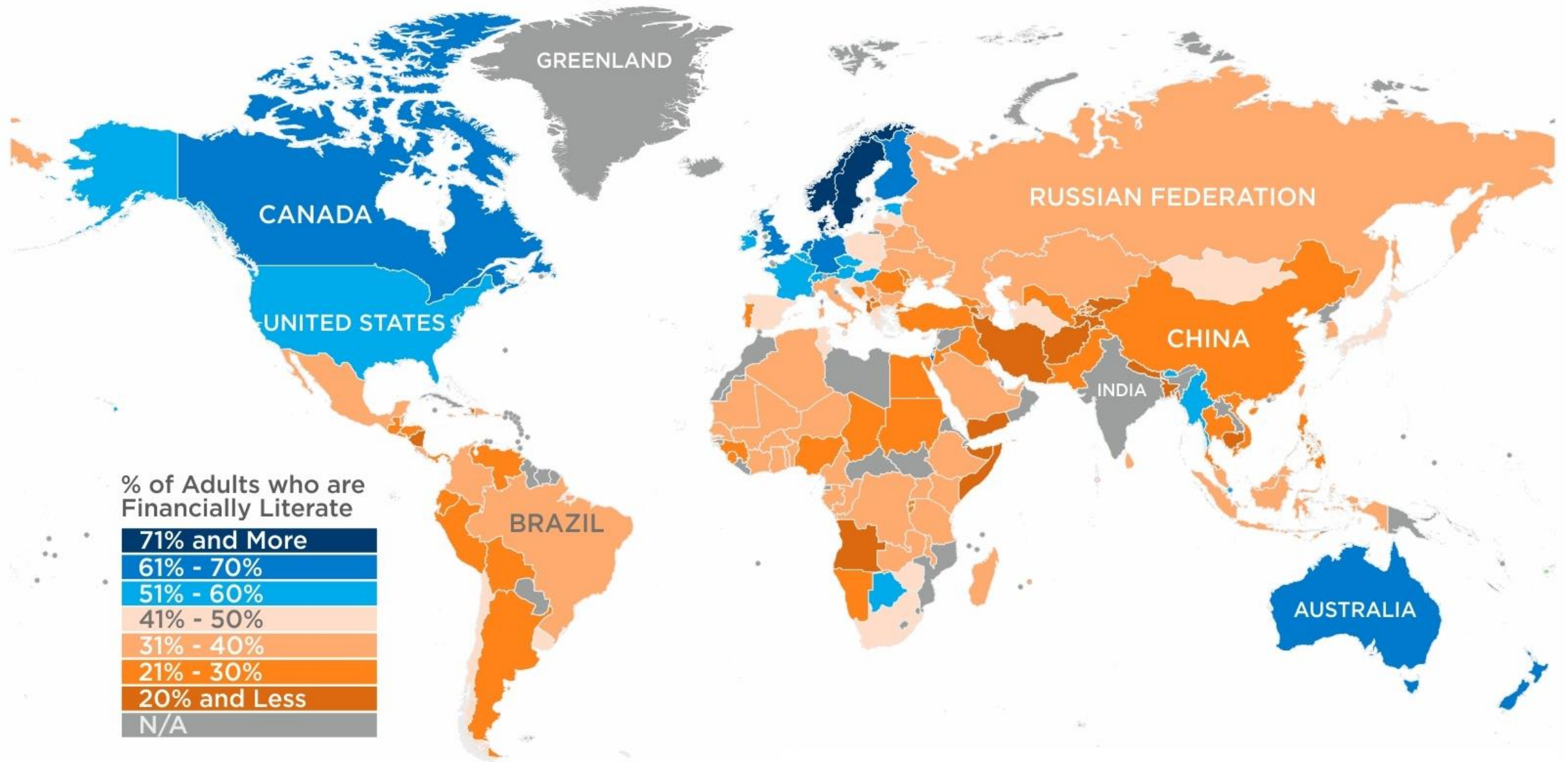
Analizați rezultatele sondajului la nivel mondial și în particular pentru Republica Moldova. Aduceți la cunoștință că pentru realizarea acestui sondaj a fost ales aliator un eșantion de 1000 de persoane din fiecare țară participantă.

Pasul 5.

Grupați elevii în câteva grupe și propuneți-le să elaboreze pe o foaie A3 o prezentare cauze versus consecințe:

- Cauzele unui nivel redus al educației financiare și consecințele care urmează cu un nivel jos de alfabetizare financiară.

Financial Literacy Around the World

Article & Sources:

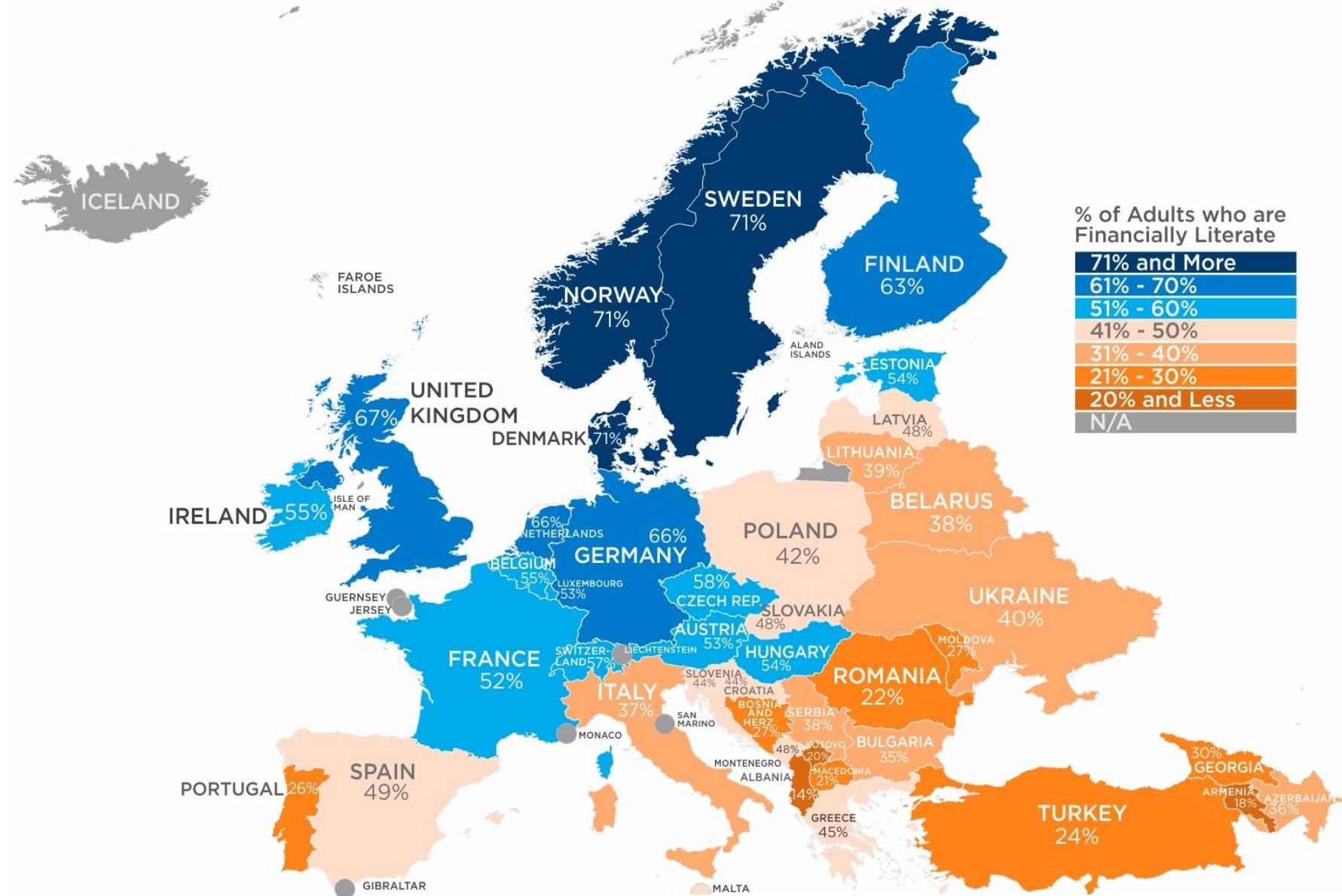
<https://howmuch.net/articles/financial-literacy-around-the-world>
Global Financial Literacy Excellence Center (GFLEC) - <http://gflec.org/>

/investitii.md

Financial Literacy in Europe

Article & Sources:
<https://howmuch.net/articles/financial-literacy-around-the-world>
 Global Financial Literacy Excellence Center (GFLEC) - <http://gflec.org/>

/investitii.md

În care dintre statele europene se face educație financiară în școli

Legendă:

Austria	Belgia	Croația	Cipru	Cehia	Danemarca
○/□	●/□	●/■	○/□	●/■	●/□

Estonia	Finlanda	Franța	Germania	Grecia	Ungaria
○/■	●/□	○/■	●/□	●/□	○/■

Irlanda	Italia	Letonia	Lituania	Luxemburg	Malta
○/□	○/■	○/■	○/□	○/■	●/□

Olanda	Polonia	Portugalia	România	Slovacia	Slovenia
○/■	●/■	●/■	●/□	○/■	●/■

Spania	Suedia
○/■	●/■

Sursa datelor: European Banking Federation, 2020

/investitii.md

Educație financiară în școli

ANALIZA CONCEPTELOR DE: VALORI, ATITUDINI ȘI OBIECTIVE DAR ȘI A RELAȚIEI DINTRE ACESTEA

Valorile sunt convingeri personale relativ permanente despre ceea ce consideri ca fiind important sau de dorit. Valorile tind să reflecte educația ta și să se schimbe foarte puțin de-a lungul vieții fără efort conștient.

Valorile tind să reflecte educația ta și să se schimbe foarte puțin de-a lungul vieții fără efort conștient.

De exemplu, unele familii și indivizi își consideră credința ca o valoare foarte mare; pentru alții, poate fi educație sau o afacere de familie de succes. Este important să ne recunoaștem propriile valori și să înțelegem valorile oamenilor de care suntem aproape.

Obiectivele tale reflectă valorile tale personale.

„Un obiectiv este un vis cu un plan și un deadline.” – Jeffrey Gitomer

Obiectivele sunt scopurile, țelurile noastre în viață și ele de regulă sunt setate pe termen scurt, mediu sau lung și sunt interdependente de valorile pe care le avem noi în viață.

Atitudinile sunt o măsură a opiniilor și judecăților tale despre lumea în care trăiești. Ele reflectă o poziție pe care ai luat-o față de valorile tale, dar sunt mult mai flexibile decât valorile. De exemplu, o familie poate acorda o valoare foarte mare copiilor și le poate oferi multe oportunități pozitive. Ambii părinți pot aprecia studiile superioare, totuși un părinte poate avea o atitudine mai pozitivă față de Universitatea de Stat, iar celălalt poate avea o atitudine mai favorabilă față de Universitatea Tehnică.

Activitatea 1.7. Valorile și ierarhizarea acestora (Discuții, Opinii, Brainstorming)

Timp: 45+ minute

Mărimea grupului: 20-30 persoane

Obiective:

- sa defineasca termenul –valoare
- sa descopere valorile personale, care le ghideaza existenta
- sa exerseze propriul sistem de valori in acord cu cel promovat de societate
- sa ierarhizeze si sa valideze valorile personale
- sa- si dezvolte o imagine de sine pozitiva

Descriere și Instrucțiuni:

Înainte de activitate pregătiți tabla, unde veți scrie răspunsurile elevilor la scurta incursiune în lumea valorilor.

Pasul 1 Brainstorming (Furtuna de idei). Rugați toți participanții să se expună cu privire la întrebarea:

- La ce vă gândiți când auziți cuvântul valoare?

Exemple de răspunsuri:

- însușire a unor lucruri, fapte, idei, fenomene de a corespunde necesităților sociale și idealurilor generate de acestea;
- suma calităților care dau preț unui obiect, unei ființe, unui fenomen
- principii
- standarde, care ne ghidează existența

Pasul 2 Împărțiți-le elevilor câte o foaie post-it sau sticks-notes și rugați să scrie un lucru sau o valoare importantă pentru ei. Acum îi rugați pe verso să scrie prețul aceluia lucru.

Pasul 3 Realizați o discuție deschisă cu elevii privind următoarele aspecte:

1. Ce au înțeles din exercițiul precedent? Oare toate valorile au preț?
2. De unde învățați valorile?

Unitatea 1.

2. Care este un exemplu de valoare foarte importanta pentru familia ta?
3. Este vreo valoare pe care nu ai comunicat-o sau împărtășit-o cu alții?
Care este aceasta?

Pasul 4. Propuneți elevilor să realizeze o ierarhie a valorilor naționale, Pentru aceasta grupați participanții în grupe a câte 5 persoane și oferiți-le fiecărui grup următorul tabel. Alegeți trei calități reprezentative pentru poporul român si ordonați-le după preferințe. Câte un reprezentat din fiecare grup va prezenta rezultatele obținute.

Pasul 5. În cadrul grupului în care ați lucrat anterior, fiecare elev va analiza și alege individual 3 calități reprezentative pentru el și le va ordona după preferințe. Însumați rezultatele obținute în cadrul grupului și menționați valorile care au acumulat punctajul maximal.

Pasul 6. În baza rezultatelor ierarhizării valorilor fiecărui grup în parte, identificați valorile care au acumulat punctaj maxim și aflați care sunt 3 cele mai importante valori la nivelul clasei voastre.

Valori	Locul I – 5 puncte	Locul II – 3 puncte	Locul III -1 punct
POLITETE			
COMPASIUNE			
VERTICALITATE			
SMERENIE			
NOBLETE			
ABNEGATIE			
BUNAVOINTA			
GENEROZITATE			
ECHIIBRU			
INTELEPCIUNE			
ARMONIE			
SACRIFICIU			
ENTUZIASM			
FIDELITATE			
PERSEVERENTA			
ALTRUISM			
RABDARE			
INTELEGERE			
PURITATE			
SACRALITATE			
CONSEVENTA			
HARNICIE			
APECTIUNE			
IERTARE			
CREDINTA			
CANDOARE			
DEVOTAMENT			
ZAMBET			

Unitatea 1.

Activitatea 1.8.

Timp: 10+ minute

Descriere și Instrucțiuni:

Înainte de activitate pregătiți aceste obiecte menționate mai jos sau printați imagini care să le reprezinte:

- un album cu poze de familie
- o carte de Rugăciuni, Biblie sau Icoană
- o carte cu opere de artă, sculpturi sau tablouri
- o floare, un ziar sau o revistă
- o carte de istorie, istoria românilor sau filozofie

Pasul 1. Aranjați elevii în 5 grupuri.

Pasul 2. Oferiți fiecărui grup câte un obiect sau o imagine din cele menționate în descriere și instrucțiuni.

Pasul 3. Propuneți fiecărui grup, după o discuție în interiorul echipei cu o durată de 5 minute să răspundă la întrebarea: Ce valori vă inspiră obiectele pe care le aveți în față?

Pasul 4. Elevii descoperă valorile familiei, valorile estetice, valorile religioase, valorile politice, sociale, valori individuale și valori universale.

/investitii.md

Activitatea 1.5.

Timp: 30-45 minute

Descriere și Instrucțiuni:

Înainte de activitate printați lista cu maxime și cugetări aferente acestei activități în număr corespunzător numărului de elevi în clasă.

Pasul 1. Aranjați elevii în grupuri a câte 5 elevi

Pasul 2. Oferiți fiecărui grup lista de maxime celebre

Pasul 3. Propuneți fiecărui grup să citească atent citatele și după o discuție în interiorul echipei în decurs de 5 minute să marcheze cu „+”, pe cele importante și cu „-” pe cele neimportante

Pasul 4. Rugați elevii să realizeze un top al celor mai importante 5 valori.

Pasul 5. Discutați rezultatele obținute în cadrul clasei.

Maxime si cugetari

1. Onoarea este un amestec natural de respect pentru oameni și pentru sine. ([Voltaire](#))
2. Învățătura îi conferă omului demnitate. ([Denis Diderot](#))
3. Granița între demnitate și orgoliu o asigură modestia. ([Aurel Baranga](#))
4. Prietenia este cel mai de preț bun al omului. Fără prietenie nu e dragoste, fără dragoste nu e prietenie. ([Goethe](#))
5. Iubirea este înrudirea omului cu Dumnezeu. Ea unește la maxim persoanele umane fără să le confunde. În iubire se arată plenitudinea existenței. ([Dumitru Stăniloae](#))
6. Înțelepciunea e numai adevăr. ([Goethe](#))
7. Adevărul, o perlă care iubește adâncul. ([Byron](#))
8. Binele, din punct de vedere moral, este tot ceea ce se potrivește cu firea omenească. ([Ioan Slavici](#))
9. Libertatea este sănătatea sufletului. ([Voltaire](#))
10. Sinceritatea nu înseamnă a spune tot ce gândești, ci a gândi tot ce spui. ([Hipolyte de Livry](#))
11. Trebuie să ai multă răbdare ca să înveți să ai răbdare. ([Stanislaw Jerzy Lec](#))
12. Ce este toleranța? Atributul umanității. ([Voltaire](#))
13. Generozitatea este virtutea celor tari. ([Garabet Ibrăileanu](#))
14. Onestitatea este primul capitol din cartea înțelepciunii. ([Thomas Jefferson](#))
15. Responsabilitatea este prețul măreției. ([Winston Churchill](#))
16. Imaginație. Un depozit de fapte, cu poetul și mincinosul în coproprietate. ([Ambrose Bierce](#))

17. Ceea ce numim plăcere este doar o ruptură, un interval între două stări dureroase. ([Sri Nisargadatta Maharaj](#))
18. Ordinea este forma de care depinde frumusețea. ([Pearl Buck](#))
19. Fericirea este plăcerea sufletului. O simplă senzație, un sunet, o culoare, atingerea mâinii unei femei sau unui copil, dacă angajează sufletul, devine o fericire. ([Garabet Ibrăileanu](#))
20. A avea credință înseamnă a crede în ceea ce nu vezi, iar răsplata pentru această credință va fi să vezi ceea ce crezi. ([Sfântul Augustin](#))
21. Cinstea este diamantul pe care virtutea îl poartă pe deget. ([Voltaire](#))
22. Cooperarea este convingerea profundă că nimeni nu poate reuși dacă nu reușesc toți. ([Virginia Burden](#))
23. Educația este îmblânzirea unei flăcări, nu umplerea unui vas. ([Socrate](#))
24. Patriotismul nu înseamnă ura împotriva altor neamuri, ci datorie către neamul nostru; nu înseamnă pretenția că suntem cel mai vrednic popor din lume, ci îndemnul să devenim un popor vrednic. ([Mihail Sadoveanu](#))
25. Încrederea este virtutea iubirii. ([Balzac](#))
26. Familia este aceea care face ca omul să treacă de la egoism la altruism. ([Auguste Comte](#))
27. Munca este dragoste devenită vizibilă. ([Khalil Gibran](#))
28. Inteligența este puțința de a vedea și reproduce obiectiv cele ce există și se întâmplă. ([Mihai Eminescu](#))
29. Florii i se cere parfum, iar omului - politețe. ([proverbe indiene](#))
30. Mila este plata pentru răscumpărarea sufletelor noastre. ([Sfântul Ioan Gură de Aur](#))
31. Iertare înseamnă identificarea omului cu idealul sau ținta lui în viață. ([Neville Goddard](#))
32. Cultura este ceea ce rămâne în om când el a uitat tot. ([B.F. Skinner](#))
33. Simplitatea este o haină care se poartă mereu cu eleganță ([B.Marcovici](#))

Unitatea 1.

Activitatea 1.9.

Țimp: 45+ minute

Mărimea grupului: 20-30 persoane

Obiective:

- Identificarea și Clarificarea Valorilor Financiare Personale
- Conștientizarea Importanței Valorilor Personale
- Conștientizarea Atitudinilor Financiare
- Prioritizarea și Planificarea Financiară
- Explorarea Flexibilității în Realizarea Obiectivelor

Descriere și Instrucțiuni:

Înainte de activitate pregătiți fișele cu lista de valori conform Anexei de mai jos. Fiecare elev va primi fișa individuală unde va realiza sarcina propusă.

Pasul 1 Informați elevii situația în care aceștia au câștigat o sumă de 5 000 de lei , și nu au nevoie de acești bani pentru cheltuieli zilnice.

Pasul 2 Transmiteți fiecărui elev lista cu valori și menționați că au de analizat fiecare pereche de valori și să încercuiască valoarea pentru care ar prefera să cheltuiască banii. Elevii trebuie să facă câte o alegere în fiecare pereche.

Pasul 3 La final elevii au de totalizat numărul de ori în care fiecare valoare a fost încercuită din lista de perechi. Ierarhizați valorile. Această listă reflectă elementele pe care le considerați cele mai importante

Autoturism

Locuințe

Acte de binefacere și caritate

Îngrijire personală

Educație

Pensionare

Hobby-uri/Sport

Social

Călătorii

. Cunoscându-vă valorile, vă puteți asigura că obiectivele și atitudinile vă reflectă valorile. Cu cât toate se potrivesc mai mult cu planul dvs. de cheltuieli, cu atât vă va fi mai ușor să vă atingeți obiectivele financiare.

Alege pe care dintre valori vei cheltui cei mai mulți bani

- Hobby-uri/Sport
Biserică/Binefacere
- Vacanță/Călătorii
Aspectul personal /Îngrijirea/ Haine
- Biserică/Binefacere
Activități sociale/Mâncare în oraș

- Locuință (casă de vis/casă de vacanță)
Economii/Investiții pentru pensii
- Hobby-uri/Sport
Locuință (casă de vis/casă de vacanță)
- Biserică/Binefacere
Activități sociale/Mâncare în oraș

- Aspectul personal /Îngrijirea/ Haine
Vacanță/Călătorii
- Economii/Investiții pentru pensii
Activități sociale/Mâncare în oraș
- Educație Personală/Altor persoane
Autoturism

- Aspectul personal /Îngrijirea/Haine
Educație Personală/Altor persoane
- Locuință (casă de vis/casă de vacanță)
Economii/Investiții pentru pensii
- Educație Personală/Altor persoane
Vacanță/Călătorii

- Economii/Investiții pentru pensii
Hobby-uri/Sport
- Activități sociale/Mâncare în oraș
Autoturism
- Educație Personală/Altor persoane
Locuință (casă de vis/ de vacanță)
- Vacanță/Călătorii
Biserică/Binefacere

- Aspectul personal /Îngrijirea/ Haine
Autoturism
- Economii/Investiții pentru pensii
Hobby-uri/Sport
- Hobby-uri/Sport
Autoturism
- Locuință (casă de vis/de vacanță)
Vacanță/Călătorii

Unitatea 1.

Activitatea 1.10. Identificarea valorilor personale după lista lui Schwartz

Pasul 1. Oferiți participanților lista lui Schwartz* și rugați-i să încercuiască toate valorile personale care îi caracterizează

Pasul 2. Elevii le vor prioritiza notând în dreptul lor foarte importanta, importanta, mai puțin importanta. Apoi notează-le pe cele mai importante în spațiul de mai jos (minim 3 sau maxim 10), notând în paranteze și categoria din care face parte.

1.			6.		
2.			7.		
3.			8.		
4.			9.		
5.			10.		

Pasul 3. Validează-ti valorile personale folosind „Cei 5 <De ce?>” și notează motivul valorii care validează valoarea respectivă.

* Theory of basic human values - Wikipedia

De exemplu:

Libertatea e valoarea aleasă.

De ce este importantă libertatea pentru mine? Libertatea mă ajută să fac ce vreau.

De ce este important să fac ce vreau? Să simt că nu trăiesc degeaba pe pământ.

De ce este important să nu trăiesc degeaba pe pământ? Pentru că pierd bucuria vieții.

De ce este important să nu pierd bucuria vieții?

Este important să nu sufăr.

De ce este important să nu sufăr? Este important să mă pot simți ca un copil.

De ce este important să mă simt ca un copil? Să simt bucurie.

Din exercițiul acesta a ieșit la suprafață, o **valoare de evitare** „să nu sufăr” care ar fi echivalentul fericirii ca valoare de atracție.

Răspunsul final a scos la suprafață că este o altă valoare și anume valoarea scop „bucuria”. Ce putea fi tradus din cele de mai sus este că, libertatea, în contextul acestui exercițiu este o valoare de mijloc pentru **valoarea scop- bucurie**.

Tabel de valori personale conform celor 10 grupe ale lui Schwartz

Tradiție [respect, apartenența și acceptare a tradițiilor, ideilor pe care cultura tradițională și religia le furnizează) Umilință Detașare Respect pentru tradiție Credință Moderație Acceptarea soartei	Stimulare [senzatii tari, lucruri noi și provocări adevărate] Indrazneala Varietate în viața Senzatii tari în viața
Conformitate [limitarea acțiunilor, inclinațiilor, și impulsurilor ce ar putea să deranjeze pe alții sau să încalce normele și așteptările sociale] Auto-disciplină Respect pentru bătrâni Politețe Obediență	Hedonism [plăcere și satisfacție personală] Bucuria de a trăi Indulgent cu sine Plăcere
Siguranță [siguranță, armonie și stabilitate în societate, relație și pentru sine] Sănătate Siguranța familiei Ordine socială Curațenie Întoarcerea favorurilor Securitate națională Sentimentul de apartenență	Auto-direcție [independența în gândire și în acțiune, libertate de decizie de a crea și de a explora] Libertate Curiozitate Independența Creativitate Alegerea propriilor obiective Intimitate Respect de sine

Universalism [înțelegere, apreciere, toleranță și protecție pentru binele oamenilor și al naturii] Deschidere Comuniune cu natura O lume frumoasă O lume pacifistă Întelepciune Egalitate Liniste sufletească Protecția mediului Dreptate socială	Putere [statut social și prestigiu, control sau dominantă asupra oamenilor și resurselor] Recunoaștere socială Bogăție Putere socială Autoritate Păstrarea imaginii personale în public
Binefacere [conservarea și îmbunătățirea bunăstării celor apropiați] Prietenie adevărată Dragoste matură O viață cu sens O viață spirituală Responsabilitate Loialitate Onestitate Săritor Iertare	Realizare [succes personal prin demonstrarea competențelor conform standardelor sociale] Influent De succes Ambitios Capabil Inteligent

Cunoașterea valorilor personale și corecta lor ierarhizare ne permite să armonizăm plăcerile pe termen scurt cu obiectivele pe termen lung. Doar în acest fel reușim să definim corect echilibrul din viața noastră.

OBIJECTIVE

“un vis cu un plan și un deadline”

sunt scopurile, țelurile noastre în viață și ele de regulă sunt setate pe termen scurt, mediu sau lung și sunt interdependente de valorile pe care le avem noi în viață.

Importanța stabilirii obiectivelor

- Ai simțit vreodată că nu obții ceea ce îți dorești de la viață?
- Știi ce vrei de la viață?

THE HARVARD WRITTEN GOAL STUDY

Cercetătorii de la Harvard au făcut un sondaj printre absolvenții de MBA și au aflat că:

- 84% dintre ei nu aveau obiective deloc;
- 13% dintre ei aveau obiective, însă nu erau scrise;
- 3% dintre ei aveau obiective scrise, cu termene-limită și plan de îndeplinire.

După 10 ani, aceleași persoane au fost intervievate:

**Doar cele 8% știu
cum să își
stabilească corect
obiective!!!**

- Un studiu realizat de cercetătorii de la Universitatea din Scranton spune că **92%** dintre oamenii care își stabilesc obiective de început de an “New Year’s Resolutions”, nu reușesc să le îndeplinească.

S

SPECIFIC

Obiectiv foarte clar exprimat care indică exact ceea ce se dorește

ex:

Ob. general – să-mi cumpăr mașină

Ob. specific – să-mi cumpăr o mașină BMW

M

MĂSURABIL

Poate fi cuantificat fie calitativ fie cantitativ și permite monitorizarea evoluției lui

ex:

Ob. general – să-mi cumpăr mașină

Ob. specific – să-mi cumpăr o mașină în valoare de 15.000 EUR

A

De ATINS

Poate fi posibil și nu se pune problema de a realiza ceva imposibil de atins

ex:

Ob. de atins – să-mi cumpăr mașină având venituri constante

Ob. nerealizabil – să-mi cumpăr o mașină fiind elev în clase primare

R

RELEVANT

Trebuie să contribuie la atingerea unui obiectiv mai general și să vizeze un anumit impact.

ex:

Ob. general – să-mi cumpăr mașină

Ob. specific – să-mi cumpăr mașină pentru a putea merge la un job înafara orașului mai bine plătit

T

Încadrat în TIMP

Conține și data până la care urmează a fi realizat

ex:

Ob. general – să-mi cumpăr mașină

Ob. specific – să-mi cumpăr mașină în 6 luni

Unitatea 1.

Activitatea 1.11. Obiective Financiare

Obiective SMART

8 pași pe care să îi urmărești pentru a reuși să setezi într-un mod eficient

- Cel mai important pas este : asigură-te că obiectivele tale sunt ale tale doar și nu ale altora
- Găsește-ți inspirația! Nu te gîndi doar la ce îți propui să faci, ci la motivația din spate. Ele trebuie să fie clare și specifice (8-10 enunțuri). Oamenii au o energie interioară și abilități extraordinare, deci trebuie să vă concentrați pe ceva specific și să faceți ca resursele dvs. să funcționeze. Dacă să prezentați creierului o dorință clară, în rezultat apar emoțiile. Emoțiile pozitive - provoacă acțiuni.

Ex. Setează-ți un fond de urgență pentru a nu trebui să te imprumuți în caz că ți se strică frigiderul sau te lasă mașina în drum când te întorci de la munte.

- Setează-ți un fond de siguranță pentru a putea să îți acoperi cheltuielile de bază cel puțin 6 luni în cazul în care îți pierzi jobul. În felul acesta vei putea să și lucrezi mult mai relaxat sau să negociezi eventuale creșteri salariale sau promovări. Deoarece ai acea pătură de siguranță, nu mai stai cu stresul că poți fi dat afară.

8 pași pe care să îi urmărești pentru a reuși să setezi într-un mod eficient

- **Notează-le.** Se pare că cel mai eficient este să le scrii de mână, cu pixul pe o hartie. Însă la fel de bine le poți nota pe laptop sau într-o aplicație mobilă. După ce ți-ai îndeplinit un obiectiv, marchează-l ca și completat. Îți va aduce un boost de încredere că se poate
- **Setează-ți obiective specifice.** Nu scrie obiective precum: „Vreau să rambursez din datorii”. E prea vag.
- **Calculează care este punctul de pornire.** Cel mai probabil ai mai multe obiective în minte și nu știi ce să faci în continuare.

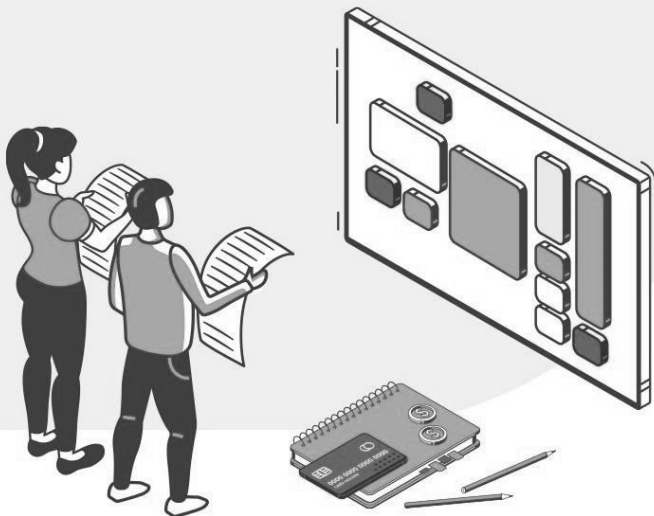
8 pași pe care să îi urmărești pentru a reuși să setezi într-un mod eficient

- Un buget de venituri și cheltuieli te ajută să identifici cum îți poți optimiza cheltuielile și care este maximul de economii pe care îl poți face de la lună la lună. Economii care vor merge către obiectivele tale financiare.
- Notează care este deadline-ul pentru atingerea fiecărui obiectiv. Ajută pentru un focus mai puternic pentru a le îndeplini.
- Recompensează-te pentru progresul și îndeplinirea obiectivelor. Stabilirea obiectivelor nu trebuie să se simtă ca o povară.

Cum setăm corect obiectivele financiare?

Regula 3-2-1 pentru stabilirea obiectivelor financiare pentru 2023

- Creați o hartă a obiectivelor personale sau un vision board
- Reflectați asupra visurilor și dorințelor pe care la aveți pentru acest an
- Alegeți o imagine sau mai multe imagini reprezentative pentru obiectivele financiare ale anului 2024
- Aplicați regula 3-2-1

Unitatea 1.

Activitatea 1.12. Obiectivele Financiare Formularea Corectă a acestora

Timp: 15+ minute

Mărimea grupului: 20-30 persoane

Obiective:

- sa defineasca termenul –obiectiv
- sa descopere obiectivele personale, grupate pe termen scurt, mediu și lung
- sa exerseze setarea corectă a obiectivelor financiare după principiul SMART

Descriere și Instrucțiuni:

Înainte de activitate pregătiți fișele cu lista de obiective. Elevii vor primi 9-12 obiective (3 sau 4 foi de hârtie) în funcție de numărul de participanți total. Pe fiecare foaie A4 se vor nota cu spațiu egal între ele câte 3 obiective. Trei din obiective vor fi după principiul SMART.

Pasul 1 Grupați elevii în grupuri a câte 4-5 persoane și în funcție de numărul grupurilor create împărțiți-le fișe cu obiective după logica mai multe obiective în cazul în care sunt create mai puține grupuri de elevi.

Pasul 2 Elevii vor citi cu atenție obiectivele din fișele primite de la profesor.

Pasul 3 Rugați elevii să încercuiască obiectivele financiare setate corect, după principiul SMART iar pe cele generale să le transcrie respectând acest principiu.

Pasul 4. Câte un reprezentant din fiecare echipă va citi câte 1-2 obiective din fișa sa, ceilalți vor fi rugați să urmărească cu atenție și să intervină caz în care nu vor fi de acord.

Pasul 5. Acum fiecare elev va fi rugat să scrie în caietul de lucru câte un obiectiv formulat corect după principiul SMART pe termen scurt – până la 1 an, pe termen mediu 1-3 ani și pe termen lung >3 ani.

Unitatea 1.

Activitatea 1.13. Transformarea viselor în Obiective Financiare

Timp: 25+ minute

Mărimea grupului: 20-30 persoane

Obiective:

- Stabilirea Obiectivelor Personale
- Sortarea Obiectivelor și ierarhizarea acestora în funcție de importanță
- Estimarea costului fiecărui obiectiv și crearea unei viziuni de perspectivă asupra resurselor financiare necesare lunar pentru a atinge fiecare obiectiv.

Descriere și Instrucțiuni:

Înainte de activitate pregătiți o caseta cu carduri index.

Pasul 1 Oferiți-le fiecărui elev câte 8-12 carduri index.

Pasul 2 Încurajați elevii să-și scrie visele pe aceste fișe. Visele lor au devenit acum obiectivele lor. Rugați-i să le transforme în obiective specifice indicând timpul și costul. Exemplele ar putea fi:

Nr.	Obiectiv	Timp	Cost
1.	Achiziția unui apartament	20 ani	60.000 EUR
2.	Călătorie în Dubai	5 ani	3 000 EUR
3.	Cursuri IT	1 an	1 000 EUR

Pasul 3 Rugați elevii să sorteze cărțile în două categorii: obiective pe care doriți să le îndepliniți în următorii cinci ani și obiective care vor dura mai mult de cinci ani.

Pasul 4. Ierarhizați obiectivele din fiecare categorie în ordinea priorităților.

Pasul 5. Pe spatele fiecărui card, scrieți ce ar trebui să faceți pentru ca acest vis să devină realitate. De asemenea, notați banii pe care i-ați economisit deja pentru acel obiectiv (dacă există) și alte surse de bani așteptați care vă pot ajuta să vă atingeți obiectivul.

Activitatea 1.14. Roata Vieții

Mărimea grupului: 20-30 persoane

Obiective: Cunoașterea valorilor personale și corectarea lor ierarhizare în scopul armonizării plăcerilor pe termen scurt cu obiectivele pe termen lung pentru a atinge echilibrul din viața noastră.

Descriere și Instrucțiuni:

Înainte de activitate rugați participanții să pregătească o foaie de hârtie și carioci.

Pasul 1. Rugați elevii să deseneze un cerc pe care îl vor împărți în 8 segmente egale.

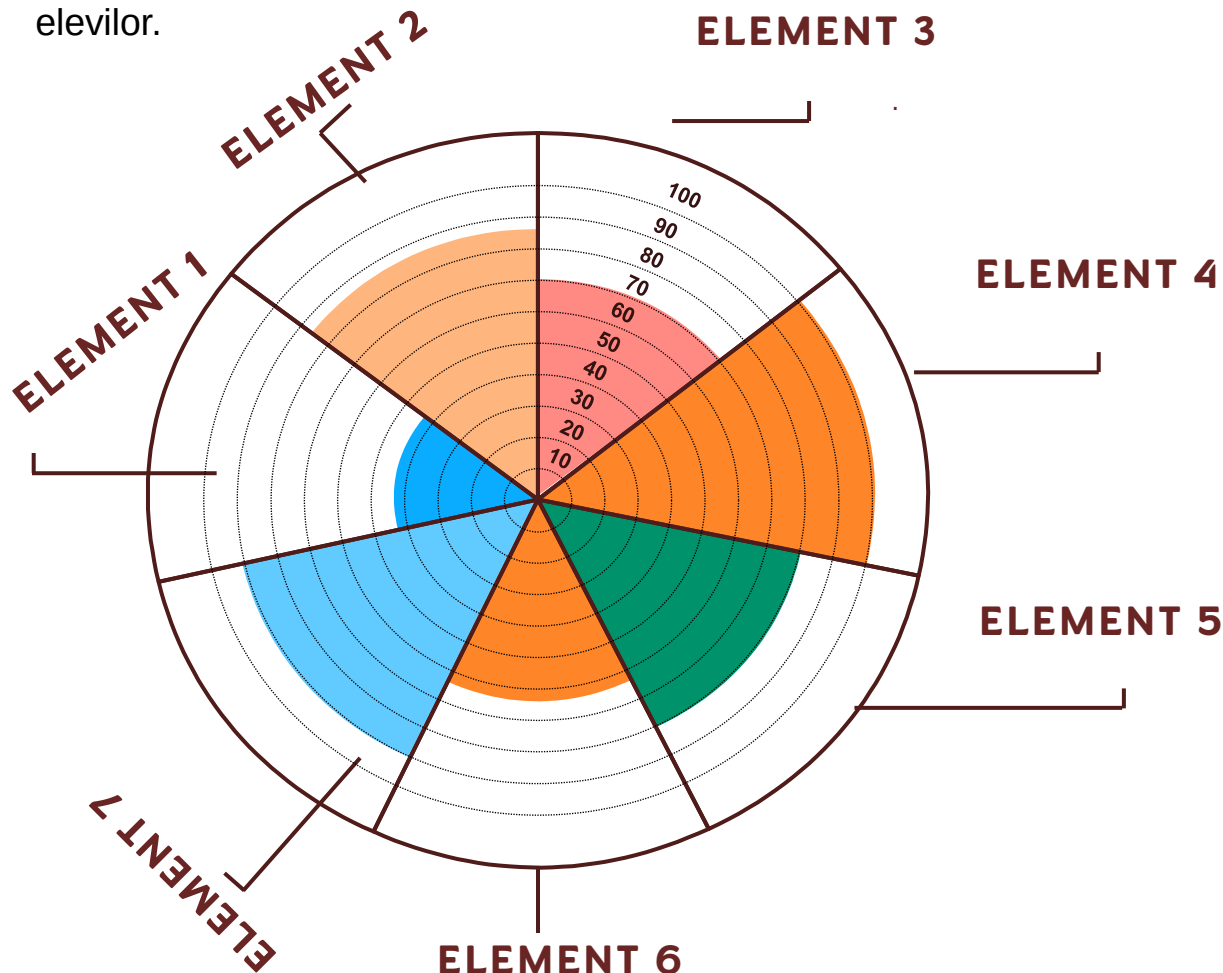
Pasul 2. Cereți-le să identifice 8 domenii ale vieții care sunt cele mai importante pentru ei la momentul actual (de ex. prieteni, studii, familie, timp liber, sănătate etc.)

Pasul 3 Elevii vor trece în schema cat de mulțumiți sunt de domeniul respectiv in proportie de 0-100%.

Mijlocul cercului reprezintă 0%, marginea fiind 100%.

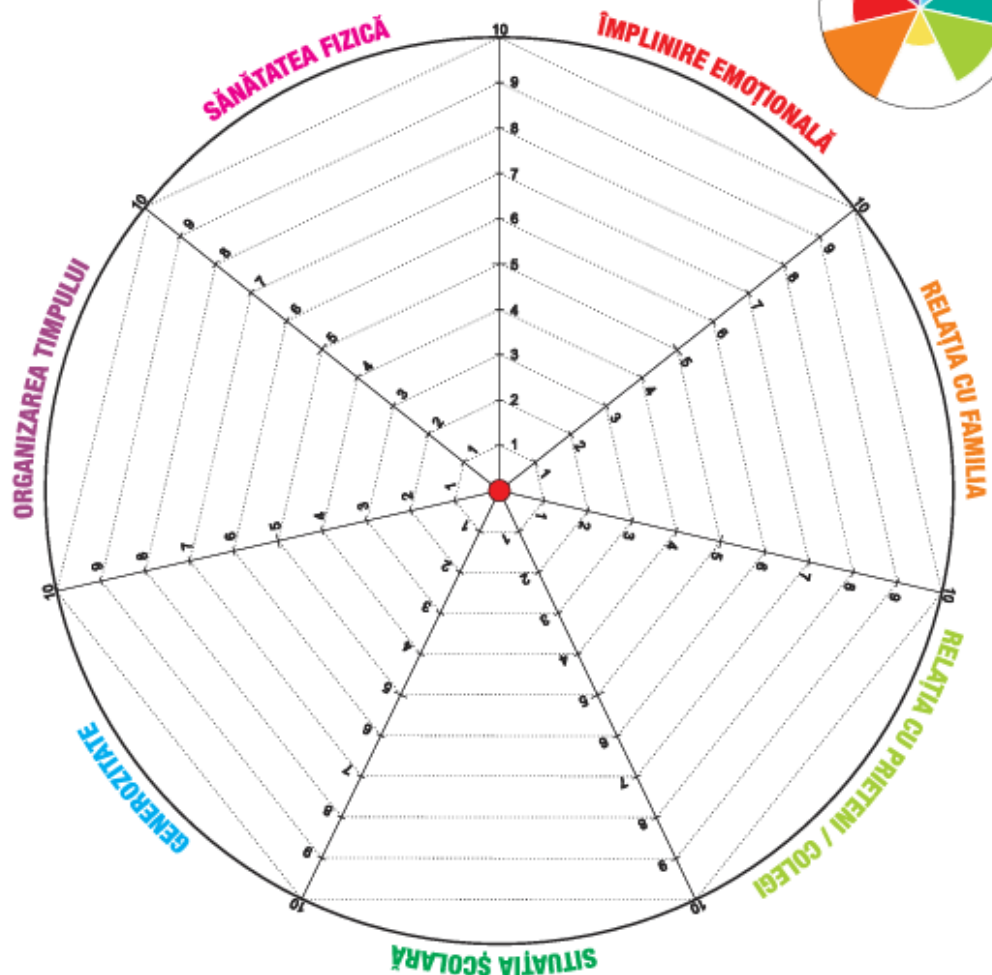
Pasul 4. După aceea leaga punctele dinauntru cercului!”

Pasul 5. Discutați în clasă care sunt figurile obținute de copii și care sunt acele domenii, care necesita mai multa sau mai putina atentie din partea elevilor.

Roata vieții pentru adolescenți

- Acordă-ți cu sinceritate o notă de la 0 la 10 la fiecare din cele 7 segmente ale roții vieții tale
- Îngroașă linia corespunzătoare și colorează triunghiul obținut. Vei obține ceva similar cu imaginea din dreapta:

Imaginea obținută reprezintă roata vieții tale.

- Dacă așa ar arată roțile bicicletei sau trotinetei tale, cum crezi că ți-ar fi călătoria?
- Ce s-ar întâmpla dacă ai conduce cu viteză mare în aceste condiții?
- Notează-ți câteva decizii pe care le vei lua în fiecare domeniu pentru a-l crește și a aduce echilibrul general.
Ex. voi citi o carte în plus pe lună, voi petrece mai mult timp de calitate cu părinții, voi evita mâncarea fast-food...
- Încearcă să crești progresiv, pe rând, fiecare segment prin acțiuni simple care devin obiceiuri sănătoase.
- Refă evaluarea după 6-13 luni ca să poți urmări evoluția.

Piramida lui Maslow

/investitii.md

Piramida nevoilor umane este o teorie validată științifică concepută de către psihologul Abraham Maslow, în anul 1943. Omul de știință a studiat motivația umană, iar concluziile muncii sale sunt următoarele: individul are anumite nevoi pe parcursul vieții sale, iar neîndeplinirea acestor nevoi poate produce stres și chiar boală psihică. Prin urmare, psihologul american a studiat nevoile umane și le-a clasificat în cinci mari categorii

Piramida lui Maslow are la baza nevoile fiziologice. Acestea sunt esențiale pentru supraviețuirea individului și includ nevoia de hrană, apă, adăpost, somn și alte funcții biologice. Fără satisfacerea acestor nevoi, individul poate suferi daune fizice sau chiar moarte.

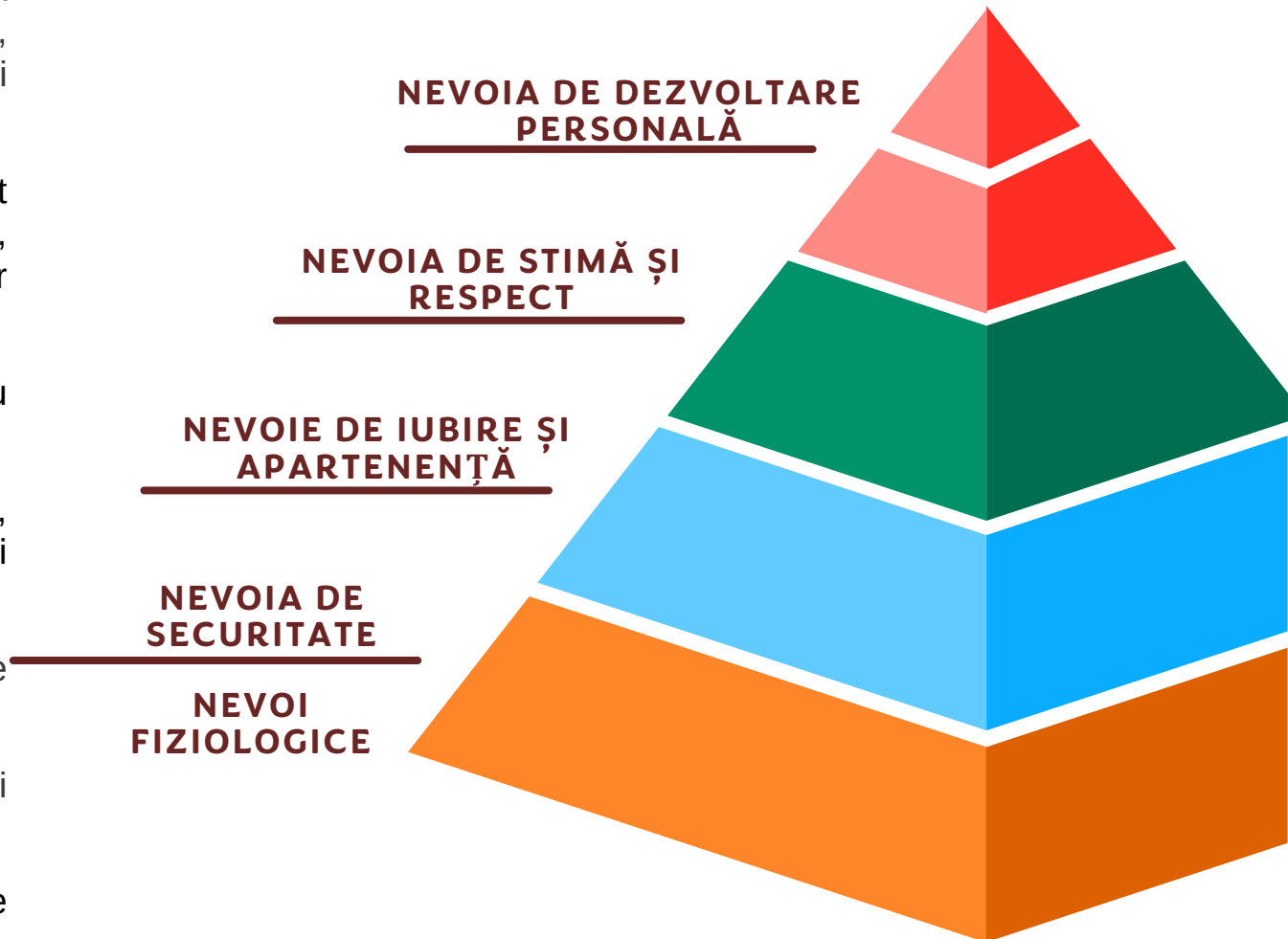
După ce nevoile fiziologice de bază sunt satisfăcute, dorința pentru securitate și stabilitate devine proeminentă.

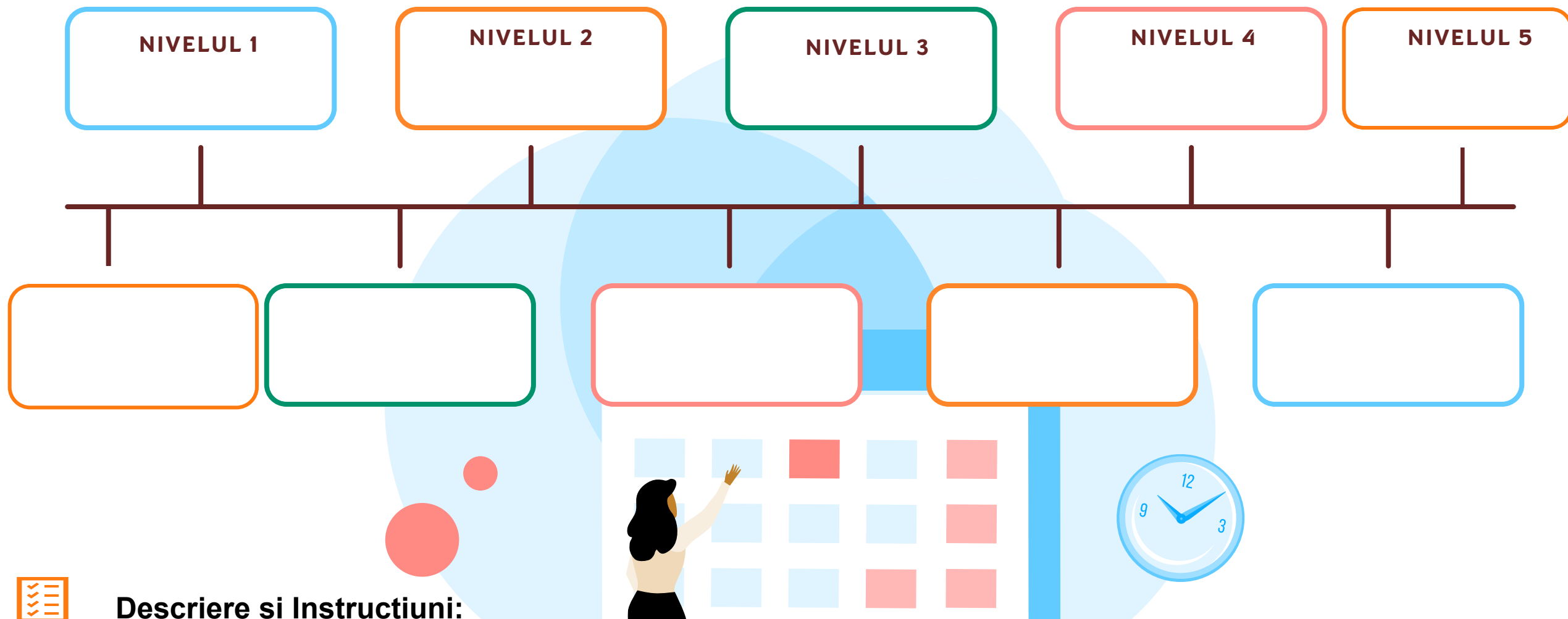
Nevoia de apartenență, situată la mijloc în piramida lui Maslow, subliniază importanța relațiilor interumane în dezvoltarea și bunăstarea noastră.

Nevoia de stimă în Piramida lui Maslow se referă la modul în care individul se percepe și este perceput de către ceilalți.

Auto-actualizarea se referă la realizarea de sine, la a deveni cea mai bună versiune a propriei persoane.

Piramida lui Maslow oferă o viziune clară asupra modului în care nevoile umane se dezvoltă și evoluează.

Descriere și Instrucțiuni:

Înainte de activitate printați acest tabel.

Care este valoarea ta?

Pasul 1. Rugați elevii să completeze fișa respectivă cu nevoile specifice fiecărui nivel din Piramida lui Maslow

Pasul 2 Elevii vor prezenta rezultatele lor în cadrul clasei.

Unitatea 2. Bani

Activitatea 2.1. BANII ADUC FERICIREA ?

Timp: 30+ minute

Mărimea grupului: 20-30 persoane

Obiective: Pe parcursul activității, participanții vor dezbate care este rolul banilor în societatea modernă, dacă putem trăi fără bani și dacă fericirea depinde de bani.

Descriere și Instrucțiuni:

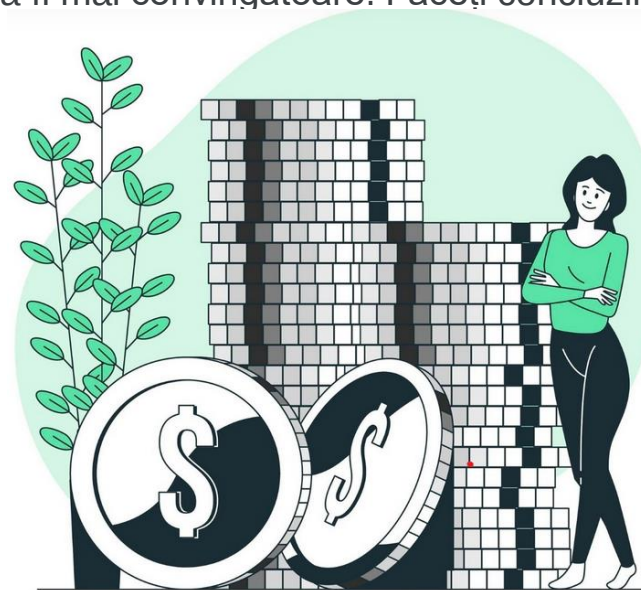
Această activitate este recomandată atunci când elevii au experiență în organizarea dezbaterilor.
Înainte de activitate pregătiți foi, markere.

Pasul 1. Întrebați participanții dacă își imaginează viața noastră fără bani? De ce avem nevoie de bani? Putem oare cumpăra totul cu bani?

Pasul 2. divizați în 2 echipe: Echipa 1- Banii pot cumpăra fericirea și Echipa 2 –Banii nu pot cumpăra fericirea.

Pasul 3. Le oferiți 15 minute pentru pregătirea argumentelor și apoi invitați pe rând reprezentanții din echipe pentru a organiza dezbateri

Pasul 4. Va câștiga echipa care va avea cât mai multe contra-argumente și va fi mai convingătoare. Faceți concluziile.

Unitatea 2. Bani

Activitatea 2.2. ROLUL BANILOR ÎN VIAȚA NOASTRĂ

Timp: 15+ minute

Mărimea grupului: 20-30 persoane

Obiective: Pe parcursul activității, participanții vor analiza și dezbate care este rolul banilor în societatea modernă, dacă putem trăi fără bani și dacă fericirea depinde de bani.

Descriere și Instrucțiuni:

Înainte de activitate pregătiți foi, sau tabla flipchart, markere.

Pasul 1. Întrebați participanții dacă își imaginează viața noastră fără bani? De ce avem nevoie de bani? Putem oare cumpăra totul cu bani?

Pasul 2. Împărțiți clasa în grupe a câte 5-6 persoane și repartizați markerele și foile de hârtie.

Pasul 3. Timp de 5-7 minute fiecare echipă va discuta în grup ce crede despre afirmația: **Banii pot cumpăra fericirea?**

Pasul 4. Fiecare echipă va diviza foaia în 2 părți: argumente pro/ argumente contra și le va nota în timpul discuțiilor. La sfârșitul activității, câte un reprezentant din fiecare echipă va citi argumentele pro și contra afirmației și se vor face concluziile.

Unitatea 2. Banii

Activitatea 2.3. VALUTELE STRĂINE

Timp: 15+ minute

Mărimea grupului: 20-30 persoane

Obiective: Pe parcursul activității, participanții vor analiza care este istoria banilor, de ce avem multe valute în lumea contemporană și care sunt țările cu cele mai puternice monede naționale. Ce este curs valutar?

Descriere și Instrucțiuni:

Înainte de activitate pregătiți foi, markere și ceas pentru a cronometra timpul.

Pasul 1. Întrebați participanții dacă își imaginează viața noastră fără bani? De ce avem nevoie de bani? Ce înseamnă valută?

Pasul 2. Divizați clasa în grupe a câte 5-6 persoane și repartizați markerele și foaia de hârtie. Este foarte important să menționați că nu au voie să utilizeze telefoanele mobile, altfel vor ieși din joc.

Pasul 3. Timp de 10 minute fiecare echipă va nota pe foaie cât mai multe valute străine și țările lor.

Pasul 4. La sfârșitul activității, câte un reprezentant din fiecare echipă va citi pe rând câte o valută fără a le repeta. Dacă valuta a fost citită de colegul din altă grupă, o vor tăia și vor alege altă valută din listă.

Pasul 5. Va câștiga echipa care va avea cele mai multe valute și respectiv va citi ultima.

Unitatea 2. Banii

Fișa de lucru

/investitii.md

Naira

Rand

Pound

AFRICA

Cedi

Dinar

Franc

Dirham

Dollar

Unitatea 2. Bani

Fișa de lucru

/investitii.md

Euro

Pound

Lev

Kuna

Dinar

EUROPA

Franc

Krona

Forint

Lari

Lek

Unitatea 2. Banii

Fișa de lucru

/investitii.md

Riyal

Rupee

Dinar

Riel

Yen

ASIA

Kip

Rufiyaa

Won

Yuan

Taka

Unitatea 2. Bani

Fișa de lucru

/investitii.md

Boliviano

Colon

Pesos

Dollar

Nuevo Sol

America de Nord și Sud

Reais

Guarani

Bolivar

Euro

Pound

Unitatea 2. Bani

Activitatea 2.6. BANII DIN LUME

Timp: 15+ minute

Mărimea grupului: 20-30 persoane

Obiective: Pe parcursul activității, participanții vor analiza care este repartizarea geografică a valutelor, de ce avem multe valute în lumea contemporană, ce denumiri haioase de valute străine sunt în lume și care sunt țările cu cele mai puternice monede naționale.

Descriere și Instrucțiuni:

Înainte de activitate pregătiți foi printate cu harta fiecărui continent separat și tabelul cu diverse specimene de valute străine, markere și ceas pentru a cronometra timpul, 4 stickere cu continente pe ele.

Pasul 1. Întrebați participanții dacă își imaginează viața noastră fără bani? De ce avem nevoie de bani? Ce înseamnă valută? Cât de des călătoresc și dacă cunosc valute de pe toate continentele lumii.

Pasul 2. Divizați clasa în 4 grupe, iar fiecare echipă își scoate bilețelul cu un continent (Europa, America, Africa și Asia) și repartizați foaia cu harta continentului și speciamentele cu valutele străine. Este foarte important să menționați că nu au voie să utilizeze telefoanele mobile, altfel vor ieși din joc.

Pasul 3. Timp de 5-7 minute fiecare echipă va găsi din toate valutele cele care se regăsesc în țările de pe continentul ales, le vor plasa pe harta la țara lor și vor scrie denumirea valutei.

Pasul 4. La sfârșitul activității, câte un reprezentant din fiecare echipă va citi pe rând valutele și va face o concluzie cât de ușor le-au recunoscut, dacă au găsit vreun nume mai exotic pentru valută și care sunt cele mai cunoscute.

Unitatea 2. Banii

Africa

Fișa de lucru

America de Nord și Sud

Europe

Unitatea 2. Banii

ASIA

CURIOZITĂȚI DESPRE BANI

- Cea mai mare bancnotă creată vreodată are mărimea unei coli A4 și valorează 100.000 de peso filipinezi;
- În anul 1984 un telefon mobil costa 4195 dolari;
- Chipul Reginei Elisabeta a II-a a Marii Britanii a fost imprimat pe bancnotele din 33 de țări;
- Zimbabwe a creat bancnota de 100 de miliarde de dolari pentru lupta împotriva inflației. Aceasta a fost scoasă din circulație după doar o săptămână;
- Se pare că primele „bănci” din istorie au fost templele;
- Când spunem „bancnote” ne gândim cel mai adesea la banii din hârtie. Însă bancnotele românești sunt fabricate din plastic (polimer), în timp ce bancnotele euro au în compoziție fibre de bumbac. În schimb, dolarii americani nu sunt din hârtie, conținând 75% bumbac și 25% in;
- Fiecare țară își alege culoarea banilor săi, însă de obicei sunt preferate nuanțele mai închise, pământii, care nu atrag atenția;
- Pentru crearea unei bancnote de 1 dolar guvernul american cheltuie 3 cenți, în timp ce produsul unei monede metalice de 50 cenți costă 8 cenți;

- Bani de hârtie pot transporta virusul gripei pentru mai mult de două săptămâni;
- Anual se produc mai mulți bani pentru jocul Monopoly decât bani reali;
- În trecut, monedele aveau o întrebuințare ceva mai romantică. Astfel, marinarii aflați pe mare loveau cu capătul unei linguri marginea monedelor, le tăiau apoi pe mijloc și confecționau inele pentru iubitele rămase acasă;
- Primul bancomat din lume a fost inventat de britanicul John Shepherd Barron pentru banca Barclays din Londra, în anul 1967;
- Cea mai mică bancnotă din lume a fost emisă în Maroc în anul 1944 și este cât un timbru pentru scrisori având 42×31 mm.;
- Ultimele cuvinte ale celebrului muzician Bob Marley au fost „Bani nu pot cumpăra viața”;
- Perioada în care o monedă se află în circulație este de aproximativ 30 de ani.

Unitatea 2. Banii

Activitatea 2.7. Cum deosebim o bancnotă falsă ?

Timp: 15+ minute

Mărimea grupului: 20-30 persoane

Obiective: Pe parcursul activității, participanții vor discuta despre moneda națională, în ce an a fost introdusă, ce bancnote avem și ce elemente de protecție trebuie să cunoaștem pentru a ne proteja de bancnote false.

Descriere și Instrucțiuni:

Înainte de activitate pregătiți foi, diverse bancnote ale leului MDL, tabla flipchart, markere.

Pasul 1. Întrebați participanții dacă își imaginează viața noastră fără bani? Dacă cunosc de ce moneda națională are numele leu? În ce an a fost introdus leul moldovenesc? Dacă au văzut vreodată bancnote false?

Pasul 2. Împărțiți clasa în grupe a câte 5-6 persoane și repartizați markerele și foaia de hârtie și câte o bancnotă de 10, 20, 50, 100 sau 200 lei.

Pasul 3. Timp de 5-7 minute fiecare echipă va discuta în grup dacă cunoaște semnele de protecție ale leului și va nota minim 6 semne pe foaie. E important să pipăie și să identifice semnele pe bancnotă.

Pasul 4. Fiecare echipă prezintă semnele pe care le a identificat și se fac concluzii de ce apar bani falși și cum afectează ei economia țării.

Activitatea 2.7. Cum deosebim o bancnotă falsă ? / Fișa de lucru

Identificați cel puțin 6 elemente de siguranță pe această bancnotă. Le puteți desena pe bancnotă și explica mai jos.

1. _____
2. _____
3. _____
4. _____
5. _____
6. _____

<https://bnm.md/ro/content/elementele-de-siguranta-pe-leul-moldovenesc>

Unitatea 2. Banii

Activitatea 2.8. Leul moldovenesc

Timp: 15+ minute

Mărimea grupului: 20-30 persoane

Obiective: Pe parcursul activității, participanții vor discuta despre moneda națională, în ce an a fost introdusă, ce bancnote avem și ce elemente caracteristice definesc leul moldovenesc.

Descriere și Instrucțiuni:

Înainte de activitate pregătiți foi cu speciemenele bancnotelor de lei moldovenești și denumirile edificiilor care sunt reprezentate pe aceste bancnote.

Pasul 1. Întrebați participanții dacă își imaginează viața noastră fără lei moldovenești? Care bancnote le folosesc cel mai des? Dacă le place cum arată bancnotele de leu?

Pasul 2. Divizați clasa în 4-5 grupe, iar fiecare echipă are fișa de lucru cu speciemenele bancnotelor și elementele ce sunt reprezentate. Este foarte important să menționați că nu au voie să utilizeze telefoanele mobile, altfel vor ieși din joc.

Pasul 3. Timp de 5-7 minute fiecare echipă va uni denumirea imaginii cu bancnota pe care este reprezentată, iar apoi vor crea (prin desen) bancnota grupului cât mai creativ!

Pasul 4. La sfârșitul activității, câte un reprezentant din fiecare echipă va prezenta fișa completată și va explica ce elemente și culori au utilizat pentru bancnotele proprii.

Unitatea 2. Banii

Fișa de lucru

Pe verso-ul bancnotelor sunt reprezentate monumente arhitecturale din Republica Moldova, trasați linii pentru a identifica carei bancnote aparține:

Mănăstirea Hîrjauca

Mănăstirea Hârbovăt

Mănăstirea Căpriană

Parlamentul Republicii Moldova

Biserica Sf.Dimitru din Orhei

Catedrala din Chisinau

Primăria Municipiului Chisinau

Cetatea Tighina

Unitatea 2. Bani

Activitatea 2.9. EVOLUȚIA BANILOR

Timp: 30+ minute

Mărimea grupului: 20-30 persoane

Obiective: Pe parcursul activității, participanții vor realiza **un joc de rol** pentru a înțelege etapele de evoluție a banilor și a experimenta deosebirile dintre troc și schimburile marfă/bani. Care este rolul banilor în societatea modernă și cum au evoluat banii în istoria omenirii.

Descriere și Instrucțiuni:

Înainte de activitate pregătiți foi, markere.

Pasul 1. Întrebați participanții dacă își imaginează viața noastră fără bani? De ce avem nevoie de bani? Putem oare cumpăra totul cu bani? Cum apreciază valoarea unui bun?

Pasul 2. Formați 5 echipe: fiecare echipă va reprezenta un joc de rol prin care să experimenteze etapele de evoluție a banilor.

Pasul 3. Timp de 15 minute fiecare echipă își imaginează perioada istorică și ilustrează o situație de barter, schimb de obiecte, schimbul cu aur, bani și bani virtuali. Identifică ce dificultăți și avantaje sunt prezente pentru fiecare formă de evoluție a banilor.

Pasul 4. Faceți concluziile și discutați care e viitorul banilor.

[https://www.lifezone.ro/istoria-banilor-cum-au-
aparut-banii-de-la-troc-la-criptomonedel/](https://www.lifezone.ro/istoria-banilor-cum-au-aparut-banii-de-la-troc-la-criptomonedel/)

https://www.bnm.md/files/BROSURA_1.pdf

BARTER

OBIECTE

AUR

FIAT

BITCOIN

Unitatea 3. Planificarea

Financiară

Activitatea 3.1. DEFINEȘTE

Timp: 15+ minute

Mărimea grupului: 20-30 persoane

Obiective: Până la sfârșitul sesiunii, participanții se vor putea diferenția și analiza care sunt grupele de cheltuieli care au o frecvență lunară (intră în categoria nevoi) și care sunt cele ce pot fi ocazionale (intră în categoria dorințe).

Descriere și Instrucțiuni:

Înainte de activitate pregătiți tabla, sau tabla flipchart, markere

Pasul 1. Întrebați participanții în care domenii ale vieții apelăm la planificare? Ce este în viziunea lor planificare financiară și bugetul personal?

Pasul 2. Împărțiți clasa în grupe a câte 5-6 persoane.

Pasul 3. Timp de 5-7 minute fiecare echipă va scrie pe post-it-uri cât mai multe tipuri de venituri pe care le pot obține oamenii pe parcursul vieții – din copilărie până la vârsta de pensionare.

Pasul 4. La sfârșitul activității, câte un reprezentant din fiecare echipă va citi pe rând câte o sursă de venit fără a le repeta. Dacă sursa de venit a fost citită de colegul din altă grupă, alegeți o altă sursă din lista dvs.

Pasul 5. Va câștiga echipa care va avea cât mai multe surse de venit și respectiv va citi ultima sursă de venit.

Pasul 6. Elevii vor fi invitați apoi să grupeze categoriile de venituri scrise anterior pe post-it-uri în venituri regulate și neregulate și să le lipească pe rând pe tablă, sau flipchart la colonițele corespunzătoare.

Unitatea 3. Planificarea

Financiară

Activitatea 3.2. DEFINEȘTE

Timp: 15+ minute

Mărimea grupului: 20-30 persoane

Obiective: Până la sfârșitul sesiunii, participanții se vor convinge de importanța planificării financiare, vor învăța cum să formuleze un buget, vor dezvolta un buget pentru ei sau pentru propria familie și vor înțelege cum să nu îl depășească.

Descriere și Instrucțiuni:

Înainte de activitate pregătiți tabla, sau tabla flipchart, markere

Pasul 1. Întrebați participanții în care domenii ale vieții apelăm la planificare? Ce este în viziunea lor planificare financiară și bugetul personal?

Pasul 2. Împărțiți clasa în grupe a câte 5-6 persoane.

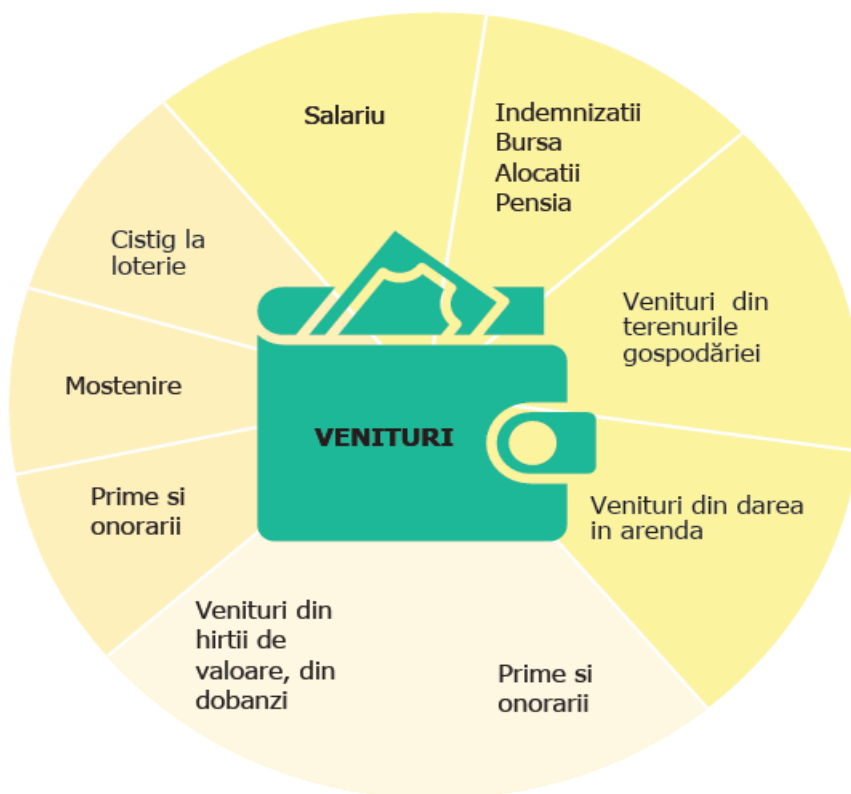
Pasul 3. Timp de 5-7 minute fiecare echipă va scrie pe post-it-uri cât mai multe tipuri de cheltuieli pe care le pot realiza oamenii pe parcursul vieții – din copilărie până la vârsta de pensionare.

Pasul 4. La sfârșitul activității, câte un reprezentant din fiecare echipă va citi pe rând câte o categorie de cheltuială fără a le repeta. Dacă sursa de cheltuială a fost citită de colegul din altă grupă, alegeți o altă categorie din lista dvs.

Pasul 5. Va câștiga echipa care va avea cât mai multe categorii de cheltuieli și respectiv va citi ultima categorie.

Pasul 6. Elevii vor fi invitați apoi să grupeze categoriile de Cheltuieli scrise anterior pe post-it-uri în cheltuieli obligatorii și facultative și să le lipească pe rând pe tablă, sau flipchart la colonițele corespunzătoare.

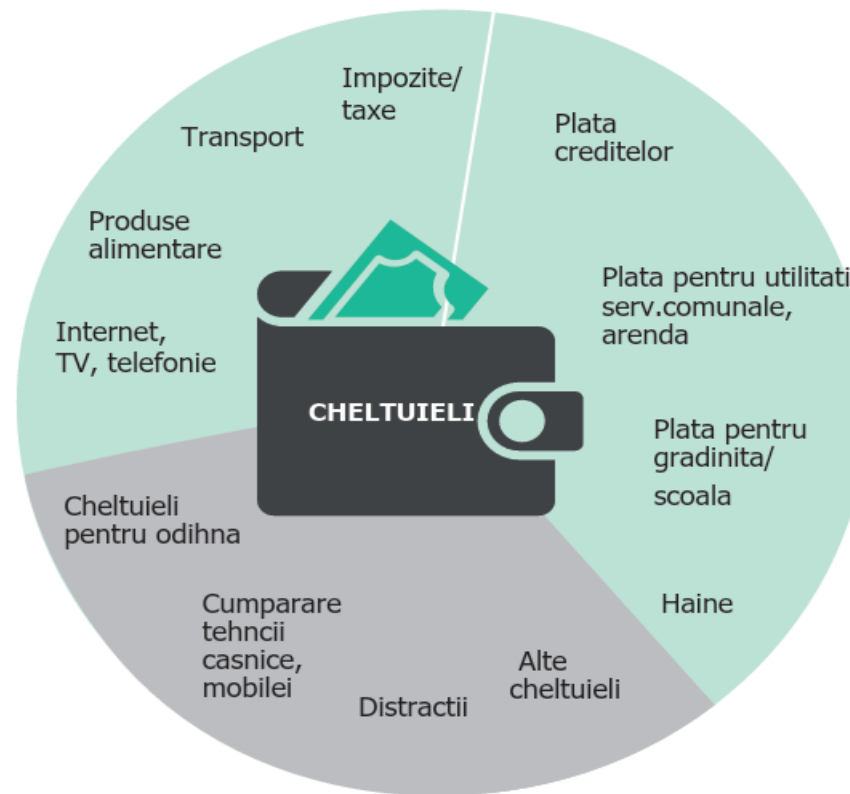
Pasul 7. Se va repeta pasul 6, grupând cheltuielile în Nevoi și Dorințe.

REGULATE

UNICE/SINGULARE
INTIMPLATOAEW

NEREGULATE
PERIODICE

OBLIGATORII

FACULTATIVE

Activitatea 3.3. DEFINIȘTE VENITURILE

Puneți participanților următoarele întrebări și notați răspunsurile lor:

- Care pot fi sursele de venit ale tinerilor?
- Care sunt regulate și care neregulate?
- Cine au mai multe surse de venit, tinerele domnișoare sau tinerii bărbați? De ce?
- Care pot fi sursele de cheltuieli ale tinerelor?
- Care dintre ele sunt regulate și care neregulate?

[Cum intocmesti un buget personal \(youtube.com\)](https://www.youtube.com/watch?v=...)

ECONOMII

VENITUL FAMILIEI

Activitatea 3.4. DEFINIȘTE CHELTUIELILE

Puneți participanților următoarele întrebări și notați răspunsurile lor:

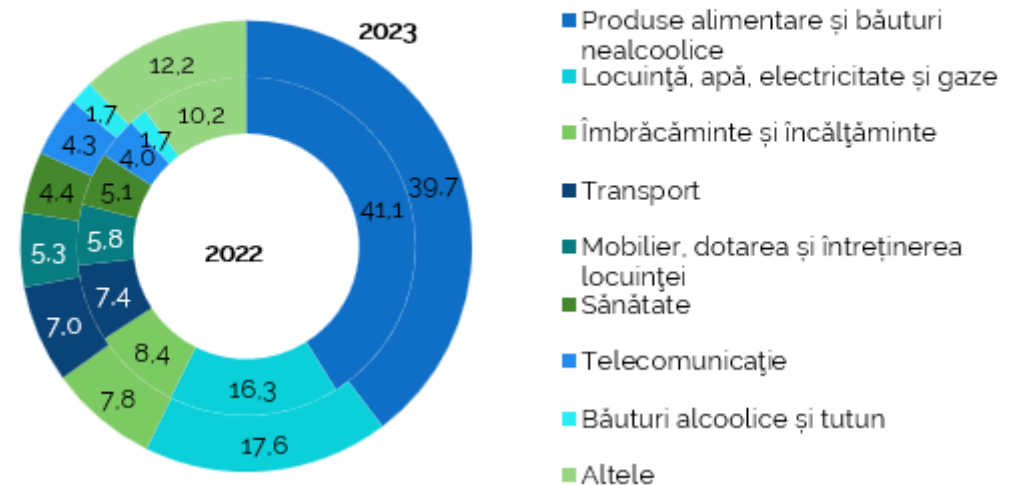
- Care pot fi sursele de venit ale tinerilor?
- Care sunt regulate și care neregulate?
- Cine au mai multe surse de venit, tinerele domnișoare sau tinerii bărbați? De ce?
- Care pot fi sursele de cheltuieli ale tinerelor?
- Care dintre ele sunt regulate și care neregulate?

[Cum intocmesti un buget personal \(youtube.com\)](https://www.youtube.com/watch?v=...)

Figura 4. Structura cheltuielilor de consum ale populației, în 2022-2023. %

Activitatea 3.5. Află-ți tipul de personalitate financiară

Timp: 35+ minute

Mărimea grupului: 20-30 persoane

Obiective: Până la sfârșitul sesiunii, participanții se vor familiariza cu diferite tipuri de personalitate financiară, își vor determina propriul tip de personalitate și vor învăța la ce să atragă atenția în gestionarea banilor proprii în funcție de personalitatea financiară.

Descriere și Instrucțiuni:

Înainte de activitate printați testul individual de personalitate financiară și propuneți elevilor să îl parcurgă.

1. În cazul în care primești 20.000 EUR pe neașteptate, primul tau impuls ar fi:

- A. Să-i cheltuiesc pe lucruri pe care le doresc cu adevărat, inclusiv cadouri pentru alții.
- B. Să-i pun în contul meu de economii.
- C. M-am simțit atât de copleșit că aș amâna o vreme luarea deciziei cu privire la ei.
- D. Să îi investesc în scopul de a face cel mai mare profit posibil.
- E. Să daruiesc o mare parte din ei și să-i folosesc pentru a face lumea un loc mai bun.

2. Când vine vorba să mă gândesc la banii mei:

- A. Mă asigur că nu imi influențează alegerile de viață.
- B. Îmi place să-i cheltuiesc pe cadouri pentru mine și alții, și pe orice-mi va da o satisfacție imediată.
- C. Imi fac foarte multe griji și caut strategii cum să-i înmultesc.
- D. Li pastrez și mă bucur gândindu-mă la siguranța pe care mi-o furnizează.
- E. Încerc să nu mă gândesc la ei și sper că viața va avea grijă de toate.

3. Obiectivele mele legate de banii mei sunt:

- A. Să economisesc destul de acum, astfel încât nu mai am griji la o vârstă înaintată.
- B. Mi-e încă neclar.
- C. Să am suficienți ca să mă asigur că pot cumpăra tot ce vreau.
- D. Să am suficienți pentru a-mi satisface nevoile de bază și restul să îl daruiesc.
- E. Să fac cât mai mulți bani posibil, cât mai repede posibil.

4. Cand vine vorba sa respect un buget:

- A. Imi refac deseori bugetul sa gasesc moduri de a avea mai mulți bani de cheltuit sau economisit.
- B. Îmi place sa il urmaresc îndeaproape.
- C. mă mândresc ca traiesc atat de simplu încât pur și simplu nu am nevoie de un buget.
- D. Nu-mi place cuvântul buget. Prefer expresia "cheltuieli planificate"!
- E. Nu am un buget și nu vreau sa am vreodată unul. Situatia banilor mei se va regla de la sine.

5. Când vine vorba de bani de buzunar:

- A. Sper că voi avea destui bani ca sa am grijă de cheltuielile neprevazute.
- B. Îmi place sa cheltuiesc banii atata timp cat ii si castig.
- C. Mai degrabă i-as economisi, decât sa ii cheltuiesc. Cheltuirea banilor ma nelinisteste.
- D. Nu urmaresc unde se duc banii mei, și nici nu vreau să știu. Sunt alte aspecte mai importante in viața mea.
- E. Îmi place să cheltuiesc bani, și am tendința sa cheltui mai mult decât câștig.

6. In ceea ce priveste evidentele financiare, procedez după cum urmează:

- A. Imi revizuiesc deseori evidentele, ca să gasesc alte moduri de a face mai mulți bani sau ca banii sa-mi aduca alte castiguri.
- B. Nici măcar nu știu sigur ce evidente ar trebui sa tin.
- C. Îmi place sa tin evidența cat mai atent.
- D. Tin o oarecare evidenta, dar am dificultati cu organizarea și găsirea acestora.
- E. Eu nu țin evidențe. Nu-mi place să-mi petrec timpul în felul acesta.

7. Când vine vorba sa economisesc bani:

- A. Știu că ar trebui să economisesc, dar niciodată nu-mi gasesc timp pentru asta.
- B. Îmi place sa economisesc sume mari de bani si dedic mult timp și energie gândindu-ma cum să economisesc mai mult.
- C. Am probleme cu economisirea de bani, și asta mă deranjează uneori.
- D. Economisesc doar pentru necesitățile absolute.
- E. Pentru mine este normal sa economisesc. Economisesc in mod regulat și consistent.

8. Aceasta este atitudinea mea față de a lua bani cu împrumut:

- A. Incerc să nu împrumut bani, dar când trebuie, îmi este greu sa ii strang pentru a-i returna.
- B. Incerc să nu împrumut niciodată bani de la alții.
- C. Sunt dispus să împrumut sume mari în cazul în care asta ma va ajuta sa fac mai mult, dar imi fac griji pentru acumularea de datorii în cazul în care profiturile nu apar rapid.
- D. Am împrumutat bani destul de des și sunt destul de obisnuit sa ii dau înapoi.
- E. Împrumut doar pentru necesitățile absolute.

9. Când vine vorba sa dau bani cu împrumut:

- A. Sunt destul de generos și nu ma intereseaza foarte tare cand ii primesc înapoi.
- B. Oamenii tind să nu-mi ceară bani. Asta imi convine de minune.
- C. Nu m-ar deranja sa dau bani cu împrumut, dar oamenii nu imi cer aproape niciodată.
- D. Incerc să nu dau bani cu împrumut, dar dacă se intampla, mă aștept să imi fie înapoiati in mod prompt.
- E. Nu mă deranjează sa dau bani cu împrumut, dacă primesc o dobânda buna. De asemenea, ma îngrijoreaza si înapoierea lor la timp.

10. În ceea ce privește cardurile de credit:

- A. Prefer să nu am deloc carduri de credit. Dacă am unul, il folosesc cât mai puțin posibil.
- B. Am tendința de a folosi cardurile de credit și de multe ori platesc suma minimă.
- C. Nu ma deranjeaza sa împrumut la dobanzi mari, atâta timp cât le pot achita rapid. Ma gandesc mult la datoriile mele de pe cardul de credit.
- D. Nu prea iau in considerare situatia cardurilor mele de credit. De multe ori uit să plătesc chiar și suma minima lunara până cand primesc avertisment de la banca.
- E. Am avut mereu tendinta sa evit folosirea cardurilor de credit. Prefer plata prin cec sau numerar.

11. Cand vine vorba de bani pentru situații de urgență:

- A. Nu am suficient economisiti pentru situații de urgență. Sper sa am parte doar de cele bune!
- B. Nu am bani pusi deoparte pentru situații de urgență, și nu mă gandesc aproape niciodată la ce aş face dacă ceva rău s-ar intampla.
- C. Mă tot gândesc ca o sa am în curând suficienți bani ca sa încep sa economisesc pentru situații de urgență, dar nu sunt încă acolo!
- D. Am pus deoparte o sumă considerabilă pentru situații de urgență, dar încă imi e teama de ele!
- E. Am încercat să economisesc în mod regulat pentru un fond de urgență.

12. Când vine vorba de plata impozitelor:

- A. Ma strofoc sa fac niste calcule, ca sa imi platesc impozitele. Sunt mereu surprins de cât de multi bani datorez în fiecare an.
- B. Pun bani deoparte în mod regulat pentru taxe și deseori imi completez declaratia de impunere înainte de termenul limită.
- C. Nu-mi place sa ma concentrez pe taxe si impozite și să încerc să le platesc cu cat mai putine complicatii.
- D. Am probleme cu plata impozitelor și completarea declaratiei de impunere și mă simt stresat în fiecare an înainte de termenul limită.
- E. Mă mândresc ca am cat mai multe active si platesc impozite mai mici, in fiecare an.

13. Ca sa fiu in totalitate multumit de venitul meu, as avea nevoie de:

- A. Câteva mii în plus fata de cat castig acum ar fi în mare măsură suficient.
- B. Creșterea câștigurilor mele cu o sumă mare în fiecare an, este ceea ce mă multumeste - 50.000 de euro mai mult pe an ar fi frumos!
- C. Cred ca întotdeauna mi-ar trebui mai mulți bani, dar nu am nici o idee cât de multi.
- D. Sunt destul de multumit de cati bani castig. O creștere mare mi-ar crea probleme.
- E. Cel puțin 10.000 - 15.000 euro mai mult decât castig acum.

14. Când vine vorba de a investi în piața de valori:

- A. Îmi place să investesc în piața de valori, și îmi place diversificarea pentru a-mi maximiza profitul.
- B. Nu ma gandesc la investitii foarte des, dar dacă as investi, as vrea ca altcineva sa ia aceste decizii pentru mine.
- C. Aleg investitii "sigure" și precaute.
- D. Nu sunt un expert in investitii, dar cred că ar fi distractiv sa investesc în actiuni mai speculative care mi-ar oferi un profit ridicat.
- E. Nu ma gandesc la investitii, dar dacă as face o investiție,le- aş prefera pe cele care sunt responsabile din punct de vedere social.

15. Când vreau sa cumpar ceva, dar imi depaseste bugetul:

- A. Fie voi decide că nu il vreau cu adevarat, sau il voi cumpara si o sa vad eu cum il voi plati mai târziu.
- B. Dacă il vreau, il voi cumpăra. Pot gasi întotdeauna o cale să-l plătesc.
- C. Il voi cumpara, indiferent daca imi pot permite sau nu.
- D. Cele mai multe dintre lucrurile pe care le vreau, nu sunt obiecte scumpe de lux, așa că mi le pot permite. Dacă vreau ceva sofisticat, aş putea sa-l cumpar, dar asta imi va crea o stare de disconfort.
- E. Dacă obiectul e destul de important pentru mine, voi face cumva să adaptez bugetul ca sa mi-l pot permite. În cazul în care nu este atat de important, o sa-l las balta.

16. Când mă simt deprimat, cheltuirea banilor:

- A. Este ultimul lucru pe care l-as face, mai degraba putina economisire m-ar invesele.
- B. Întotdeauna imi ridica moralul.
- C. Mă face să mă simt si mai rău. Cheltuirea banilor nu are nimic de-a face cu fericirea.
- D. Nu reprezinta notiunea mea de « a ridica moralul ».
- E. În cantități mari și cu idei de planuri pentru a face mai mulți bani, ma face sa ma simt mai bine.

17. As contracta (sau am contractat) un împrumut bancar în aceste condiții:

- A. Pentru a plăti datoriile, pentru a merge in vacante, sau sa cumpar ceva ce mi-am dorit cu adevarat.
- B. Pentru a-mi finanța educația - poate. (N-am împrumutat bani, și nici nu vreau.)
- C. Pentru a initia sau extinde o afacere, sau să fac o investiție care imi va aduce un profit insemnat.
- D. Pentru a face reparații esențiale sau pentru a spori siguranta viitorului meu.
- E. Pentru a face față urgențelor medicale sau alte circumstanțe neprevăzute, dar nu pentru altceva.

18. Îmi fac griji in legatura cu banii:

- A. Niciodată. Ma ingrijoreaza lucrurile importante!
- B. Putin, mai tot timpul. Dar fac tot ce pot să-i gestionez bine.
- C. In mod constant. Este principalul lucru pentru care imi fac griji!
- D. Numai atunci când apar crize financiare grave.
- E. Nu foarte mult. Imi place doar sa ii cheltui!

19. Cand ma gandesc viitorul meu din punct de vedere financiar:

- A. Sunt destul de îngrijorat de faptul că nu voi avea suficienți bani în viitor, din moment ce mi-a fost atat de greu sa economisesc.
- B. Mi-e atat de greu sa ma gândesc la bani, că nu pot decat sa sper ca lucrurile se vor rezolva de la sine in viitor!
- C. Din moment ce ma asigur ca am suficienți bani la dispozitie, in viitor imi va fi, probabil, bine.
- D. Având în vedere modul în care am economisit sistematic pentru viitor, sunt suficient de optimist.
- E. Nu ma gandesc la viitor din punct de vedere financiar. Am probleme mult mai importante, cum ar fi calitatea vietii mele în viitor.

20. Dacă as câștiga un milion de euro la loterie, prima mea reacție ar fi:

- A. Sa ma simt vinovat, gândindu-ma la multimile de oameni care mor de foame sau nu au de nici unele.
- B. As fi socat, un pic copleșit, și foarte ușurat pentru că viitorul meu e acum asigurat.
- C. As fi total copleșit – N-am nici o idee cum m-as descurca.
- D. As fi foarte fericit și mulțumit, și as incepe imediat să ma gândesc la cum as putea sa-i inmultesc simultan și să-i utilizez pentru propriul amuzament.
- E. As fi foarte încântat, realizând că de acum aş putea cumpăra orice as vrea!

În continuare vei gasi cheia pentru a determina spre ce combinație de tipuri de personalitate financiara tinzi:

H = Hoarder - Acaparator

S = Spender - Cheltuitor

M = Money Monk – Calugarul Finantist

V = Avider - Evitator

A = Amasser –Investitorul

Consulta următoarea listă și verifica răspunsurile date, totalizând numărul de H, S, M, V, și A.

1.	A. = S	B. = H	C. = V	D. = A	E. = M
2.	A. = M	B. = S	C. = A	D. = H	E. = V
3.	A. = H	B. = V	C. = S	D. = M	E. = A
4.	A. = A	B. = H	C. = M	D. = S	E. = V
5.	A. = V	B. = A	C. = H	D. = M	E. = S
6.	A. = A	B. = V	C. = H	D. = S	E. = M
7.	A. = V	B. = A	C. = S	D. = M	E. = H
8.	A. = V	B. = H	C. = A	D. = S	E. = M
9.	A. = S	B. = M	C. = V	D. = H	E. = A
10.	A. = M	B. = S	C. = A	D. = V	E. = H
11.	A. = V	B. = M	C. = S	D. = A	E. = H
12.	A. = V	B. = H	C. = M	D. = S	E. = A
13.	A. = H	B. = A	C. = V	D. = M	E. = S
14.	A. = A	B. = V	C. = H	D. = S	E. = M
15.	A. = V	B. = A	C. = S	D. = M	E. = H
16.	A. = H	B. = S	C. = M	D. = V	E. = A
17.	A. = S	B. = M	C. = A	D. = H	E. = V
18.	A. = M	B. = A	C. = H	D. = V	E. = S
19.	A. = S	B. = V	C. = A	D. = H	E. = M
20.	A. = M	B. = H	C. = V	D. = A	E. = S

Literele care se repeta cel mai frecvent în răspunsuri reprezintă tipul predominant de personalitate financiară (sau tipurile).

Tipuri de personalități după comportament financiar

1. Hoarder sau Saver-ul (Economul)

- ține mult la bani;
- nu-și cheltuiește banii pe lucruri de lux sau pe plăceri imediate;
- adună bani de la o lună la alta, bucurându-se de cât de mulți bani a economisit;
- îi place să investească (fără riscuri) banii economisiți în lucruri care să-i aducă profit.

2. Spender (Cheltuitorul)

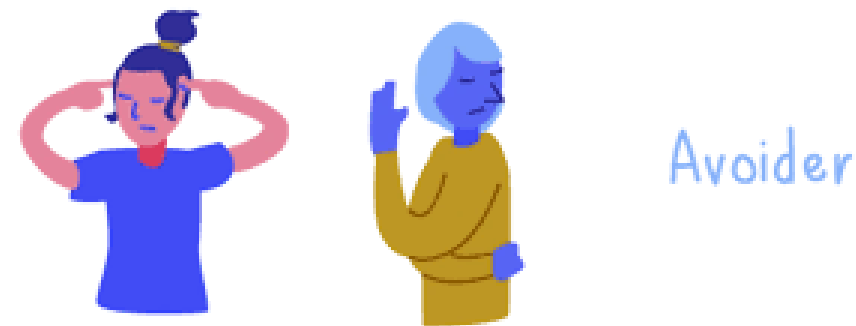
- îi place să cheltuiască în exces, cumpără chiar și lucruri de care nu are nevoie ("Deși mai am 6 geți în garderobă, merit și această geantă nouă!")
- cumpărăturile îl fac să se simtă important;
- nu ratează nicio ofertă "bombă", folosindu-și toate cardurile de cumpărături.

Tipuri de personalități după comportament financiar

3. Avider (Evitatorul)

- când vine vorba de luarea unei decizii financiare, acesta evită subiectul, invocând diferite motive. În sinea lui, Aviderul gândește: *"Cu cât voi ști mai puține despre bani, cu atât mai bine pentru mine."*;
- se simte inconfortabil când vorbește sau gândește despre bani;
- își lasă facturile deoparte, având un sentiment de frică să le deschidă.

4. Money monk (Călugărul financiar)

- nu va cere niciodată o mărire de salariu pentru că asta îl va face să se simtă lacom;
- crede că banii distrug valorile morale și spirituale ale oamenilor, de aceea, evită să se ocupe de finanțele personale;
- atunci când are o sumă mare de bani, tinde să-i doneze sau să-și ajute prietenii.

Tipuri de personalități după comportament financiar

5. Amasser (Investitorul)

- Tinzi sa fii excesiv de preocupat de păstrarea a sume mari de bani la dispozitia ta pentru a petrece, a economisi și pentru a investi.
- Aceasta preocupare poate avea ca efect negativ reducerea capacității tale de a te bucura de viața ta in prezent..

Unitatea 3.

Planificarea Financiară

Timp: 35+ minute

Mărimea grupului: 20-30 persoane

Objective: Până la sfârșitul sesiunii, participanții se vor analiza modul de gestionare și planificare financiară a indivizilor în funcție de personalitatea financiară a acestora.

Descriere și Instrucțiuni:

Pasul 1: Grupați elevii în 5 echipe și oferiți-le un rol din cele 5 tipuri de personalități financiare.

Pasul 2: Oferiți fiecărui grup tabelul atașat și rugați-i să îl completeze în funcție de tipul de personalitate atribuit.

Pasul 3: Fiecare echipă își prezintă propriul plan financiar, celelalte echipe având sarcina să ghicească în funcție de acest plan tipul de personalitate ce l-a efectuat.

[illegible]

Activitatea 3.7. Cît de Independent ești din punct de vedere financiar?

Timp: 10 minute

Mărimea grupului: 20-30 persoane

Obiective: Identificarea și analiza situației financiare personale

Descriere și Instrucțiuni: Pregătiți un semn pentru a identifica noțiunea de acord și dezacord și instrucțiunile pe care urmează să le dați grupului, astfel veți comunica activitatea și veți întreba întotdeauna dacă au întrebări.

Pasul 1. Vă rugăm să aliniați participanții în mijlocul sălii

Pasul 2. Alocați un spațiu pentru acord și dezacord (de exemplu acord la dreapta, dezacord la stânga) și informați participanții.

Pasul 3. Comunicați participanților că veți citi cu voce tare unele afirmații și că acestea trebuie să se plaseze acolo unde se identifică cel mai mult cu ele în acord sau dezacord.

- ȘTIU CUM VREAU SĂ-MI FOLOSESC BANII
- CRED CĂ ESTE IMPORTANT SĂ AI UN BUGET LUNAR.
- ȘTIU CÂȚI BANI AM LA DISPOZIȚIE
- AM DESTUI BANI PENTRU A-MI FACE ECONOMIILE.
- ȘTIU CÂȚI BANI CHELTUI
- ÎMI ESTE UȘOR SĂ REZIST LA CUMPĂRĂȚURI IMPULSIVE
- PROFIT DE ORICE OPORTUNITATE CARE ÎMI ADUCE BANI ÎN PLUS
- CÂȘTIG MULȚI BANI
- ȘTIU, APROXIMATIV, DE CÂȚI BANI VOI AVEA NEVOIE PE VIITOR (CHIRIE, FACULTATE, VACANȚE, GADGETS ETC.)
- ECONOMISESC LUNAR O ANUMITĂ SUMĂ DE BANI
- ESTE IMPORTANT SĂ AM UN OBIECTIV PENTRU ECONOMIILE MELE

CE GÂNDESC COPIII DESPRE BANI

Care sunt interesele, cu cine le discută

Temele de interes ale elevilor din sfera financiară sunt **câștigarea banilor și investițiile** (inclusiv crypto).

81%

dintre elevi
discută despre
bani **cu părinții**

44%

dintre ei discută
cu prietenii

14%

dintre elevi discută
cu profesorii

Unitatea 3. Planificarea Financiară

Activitatea 3.8. Cheltuielile mele

Timp: 30+ minute

Mărimea grupului: 20-30 persoane

Obiective: Participanții vor analiza și prioritiza cheltuielile pentru a putea „elabora” un buget lunar astfel vor face diferența între cheltuielile necesare și cele care pot fi amânate.

Descriere și Instrucțiuni: Pregătiți un plic cu bucăți de hârtie tăiate de diferite dimensiuni și perforate la capete. Pregătiți un șiret cu lungimea mai mică decât cea necesară pentru toate hârtiile, cel puțin 2 care vor rămâne afară.

Pasul 1. Informați participanții că le veți oferi un plic cu o sumă X de bucăți de hârtie cu dimensiuni diferite și o bucată de ață. Dimensiunea hartiilor reprezintă suma de bani pe care participanții o cheltuiesc și fiecare hârtie va reprezenta categoria de cheltuieli ale acestora.

Pasul 2. Rugați participanții să se gândească la cheltuielile lor lunare, să și le noteze pe hârtii și să prioritizeze pe care să le pui pe ață și pe care nu, clasificând care sunt cheltuieli esențiale și care nu.

Pasul 3. După ce toți participanții au terminat cu pregătirea și distribuirea, întrebați fiecare dintre să-și împărtășească prioritățile și care sunt acele categorii de cheltuieli piesele care nu au încăput pe ață.

Activitatea 3.9. Studii de caz privind cheltuielile în familie

/investitii.md

Alexandru a visat de mult să cumpere căști noi care costă 1.300 de lei. Părinții spun că nu sunt bani. Ei au convenit însă că, dacă Alexandru găsește o modalitate de a economisi la cheltuieli, îi vor cumpăra căști.

Ajută-l pe Alexandru: analizează cheltuielile opționale ale familiei și alege-le pe cele de care se pot refuza pentru a cumpăra căști.

Cheltuieli lunare ale familiei:

Plata pentru utilități (locuințe și servicii comunale) - 6.800 lei.

Plata arendei pentru proprietate - 13.000 lei.

Înșirarea lui Alexandru la o cafea cu prietenii - 500 lei.

Achiziționarea produselor - 8.000 lei.

Înșirarea lui Alexandru la cinema cu prietenii - 500 lei.

Cumpărarea unui pulover pentru tata - 2.800 lei.

Praf de spălat - 350 lei.

Cumpărarea medicamentelor pentru bunica - 1.300 lei.

Cumpărătura lui Alexandru a unei noi reviste cu mașini - 300 lei.

Părinții Olgăi au planificat cheltuielile familiei pentru luna curentă.

După 5 zile, tata s-a îmbolnăvit de gripă și avea nevoie de un medicament în valoare de 1.200 lei. Mama a început să calculeze banii așezați în plicuri pentru anumite cheltuieli și și-a dat seama că nu are bani pentru medicamente.

Analizează cheltuielile lunare ale familiei.

Află ce au uitat să ia în considerare la buget. Ce sfaturi i-ați oferi familiei Olgăi, cum pot economisi bani pentru a găsi resursele financiare necesare pentru medicamente?

Cheltuielile familiei Olgăi :

Achiziționarea de produse alimentare - 9.800 lei.

Plata pentru utilități (locuință și servicii comunale) - 6.450 lei.

Rambursarea datoriilor - 4.000 lei.

O excursie cu întreaga familie la parcul acvatic la sfârșitul lunii - 1.450 lei.

Cadou pentru ziua de naștere a bunicii - 1.500 lei.

Plata pentru abonament la telefon mobil pentru toți membrii familiei - 1.200 lei.

Ce este un buget personal?

Bugetul este un plan financiar. Este un plan în care estimezi lunar câți bani vei câștiga și câți bani vei cheltui. Nu poți să începi să construiești ceva nou până nu știi cum stai, de unde pleci, pe ce te poți baza în călătoria ta, de ce resurse dispui acum și de ce vei mai avea nevoie pe parcurs. Și de acest lucru se ocupă un buget.

Întocmirea unui buget implică trei pași. Pui pe o hârtie (sau într-un excel) lunar: într-o parte veniturile, în cealaltă parte cheltuielile – inclusiv acelea periodice (impozite, asigurări etc). Și apoi analizezi diferența dintre venituri și cheltuieli. Cel mai bine este să fii pe plus. Adică, la sfârșitul lunii să îți mai rămână bani, NU la sfârșitul banilor să mai rămână lună.

Bugetul se întocmește lunar, dar este bine să înmulțești fiecare cheltuială lunară cu 12, pentru a vedea care cheltuială sau categorie de cheltuieli îți mănâncă cel mai mult din buget.

Pasul 1 - Ce venituri incluzi în buget?

Toate veniturile pe care le obții se trec în buget, atât veniturile active, cât și cele pasive.

/investitii.md

Veniturile active sunt cele obținute în urma muncii tale de zi cu zi: salariu, bonuri de masă, venituri obținute dintr-o profesie liberală sau o afacere de familie în care muncești zilnic. Veniturile pasive sunt cele care îți aduc bani fără a fi necesar să mai depui muncă activă în prezent: pensia, chiria pe care o încasezi de la un apartament închiriat sau pe un teren agricol, venit din drepturi de autor, dobânzi.

Pasul 2 - Cheltuieli: Regula 20-50-30

Apoi cheltuielile le împarți pe categorii. Iar pentru un buget financiar sănătos, aplică regula 20/50/30. Adică, 20% din venituri le aloci economiilor, 50% satisfacerii nevoilor de zi cu zi, iar 30% pentru satisfacerea dorințelor.

Pasul 3 - Analizezi si optimizezi bugetul

Faci diferența între venituri și cheltuieli. Ideal este să fii pe plus, chiar dacă tu ai reușit să economisești pentru obiectivele tale încă de la începutul lunii. Iar dacă ești pe minus, NU te împrumuți. Nu te împrumuți niciodată pentru a acoperi cheltuielile curente. Ci cauți o soluție fie pentru creșterea veniturilor, fie pentru reducerea cheltuielilor. Adică găsești soluții pentru optimizarea bugetului personal.

De ce să facem buget familial?

- **Control**
 - Controlezi cheltuielile, nu irosești banii
- **Conștientizare**
 - Cheltui pe ceva și cheltui atât cât trebuie și cât îți permiți
- **Monitorizare**
 - Pe sine
- **Responsabilizare**
 - Nu e o încătușare, ci o libertate responsabilă

Cum să-ți faci bugetul

1

Stabilește categoriile
de cheltuieli

2

Vezi tipul/
tipurile de
venituri

3

Alege sistemul

5

Analizează și
ajustează la
finalul fiecărei luni

4

Notează cheltuielile
estimative și
veniturile pe luna
următoare

"Regula 50/30/20"

Necesități - 50%

- Chirie
- Transport
- Facturi
- Sănătate
- Mâncare
- Asigurări

Dorințe - 30%

- Haine
- Vacanțe
- Fast-food
- Distracție
- Gym
- Hobby-uri

Economii - 20%

- Fond de urgență
- Investiții la bursă
- Depozit pentru casă
- Crypto
- Pensie

Activitatea 3.10. Bean Buget

Timp: 35+ minute

Mărimea grupului: 20-30 persoane

Obiective: Participanții vor putea „elabora” un buget lunar și vor putea analiza deciziile efectuate.

Descriere și Instrucțiuni: Printați câte o fișă la 2 elevi sau în număr de fișe ce va corespunde numărului de grupuri create, ținând cont că componența acestora va fi de cel mult 4 persoane.

Fiecare grup va primi 1 fișă cu categoriile de cheltuieli (ca în exemplul de mai jos) și o cutie cu „bani imaginari” (fasole, boabe de cafea, cuburi, butoane etc.).

Acest joc se va juca în 2 runde. Grupul va decide cum să-și cheltuiască banii în funcție de comportamentul, stilul de viață și valorile lor.

Fiecare articol din categoriile de cheltuieli are un număr stabilit de pătrate care indică câte boabe sunt necesare pentru a „plăti” pentru acel articol.

Runda 1.

Pasul 1. Participanții vor primi fișa categoriei de cheltuieli și o cutie cu 20 fasole.

Pasul 2. Participanții trebuie să acopere cu „bani” cel puțin 1 articol din fiecare categorie de cheltuieli, chiar dacă au selectat și o opțiune gratuită.

Pasul 3. Participanții nu au voie să-și vadă, numere și să mute deja fasolea alocată.

Pasul 4. Continuă să aloce selectând articole până când acestea au consumat 20 fasole venituri.

Runda 2.

Pasul 1. Participanții vor primi a doua fișă de categorie de cheltuieli.

Pasul 2. Anunțați participanții că veniturile lor tocmai au fost reduse la 13 fasole și trebuie să facă schimbări în alegerile lor de cheltuieli.

Locuințe	
Locuiți cu familia, împărțind costul utilităților	DD
Împărțiți un apartament sau o casă cu colegii de cameră	DDD
Închiriați-ți propria locuință	DDDDD

Alimente	
Gătiți acasă; cina în oraș o dată pe săptămână	DD
Prânzuri fast-food frecvente și cină săptămânală în oraș	DDD
Toate mesele ieșiri în oraș	DDDDD

Transport	
Pe jos sau cu bicicleta	Fără costuri
Mergeți cu autobuzul sau participați la carpool	D
Cumpărați combustibil pentru mașina de familie	DD
Cumpărați o mașină uzată și benzină	DDD
Cumpărați mașină nouă și benzină	DDDDD

Recreere	
Drumeții, ieșiri cu prietenii la natură, faceți scrol telefonului	Fără costuri
Serviciu de streaming pentru muzică, abonamente TV Netflix, filme	D
Cinematografe, abonament la sală de sport, cluburi sau grupuri de hobby	DD
Concerte, evenimente sportive, ieșiri în localuri cu prietenii	DD
Vacanțe mari	DDD

Asigurare		
Auto	Fără acoperire (DOAR dacă nu selectați nicio mașină de mai jos)	Fără costuri
	Doar acoperire de răspundere civilă auto obligatorie	DD
	CASCO	DDD
Sănătate și dizabilitate	Fără acoperire	Fără costuri
	Asigurare medicală obligatorie	DD
Proprietate	Fără acoperire	Fără costuri
	Asigurarea chirieșilor	D

Îmbrăcăminte		
Îmbrăcăminte	Purtați garderoba existentă	Fără costuri
	Cumpărați în magazine cu reduceri, outlet sau second-hand	D
	Cumpărați haine noi	DD
	Cumpărați haine de brand	DDD
Spălătorie	Spălați rufe acasă la părinți	Fără costuri
	Folosii spălătorie; sau curățătorie chimică	D
	Închiriați sau cumpărați mașină de spălat și uscat rufe	DD

Mobilier	
La mâna a doua de la rude sau prietenii	Fără costuri
Cumpărați de la o vânzare de garaj, un magazin second-hand sau folosit online	D
Inchiriez mobila sau locuiesc în apartament mobilat	DD
Cumpără mobilă nouă	DD

Comunicare	
Nici un telefon	Fără costuri
Telefon cu date limitate	D
Telefon cu date nelimitate	DD
Wifi la tine acasă	D

Cheltuieli personale	
Produse de bază: săpun, șampon, pastă de dinți, machiaj etc.	1
Tunsori profesionale ocazionale, produse de bază de îngrijire personală	2
Coafura obișnuită, unghii, produse de îngrijire personală de marcă	3

Cadouri	
Fă-ți singur	1
Cumpărați carduri sau mici cadouri ocazional	2
Cumpărați cadouri frecvente pentru familie și prieteni	3
Contribuții la organizații de caritate și/sau grupuri religioase	1

Instrucțiuni : Folosiți Harta de fasole de mai sus pentru a răspunde la întrebările de mai jos.

Partea I: Întrebări pentru discuții în prima rundă

- ☐ Explicați raționamentul din spatele modului în care v-ați cheltuit venitul din 20 de fasole.

- ☐ Gândește-te puțin la valorile tale legate de bani. Apoi, uită-te la primele trei până la patru categorii în care cheltuiești cea mai mare parte din boabele. Cum reflectă aceste alegeri valorile tale în jurul banilor?

- ☐ Compară pe ce ai cheltuit fasolea cu un alt elev din grupul tău. Ce asemănări și diferențe ai observat?

Asemănări	Diferențele

Economii	
Păstrați numerar într-o pușculiță acasă	Fără costuri
5% din venit	1
10% din venit	2
Investește pentru pensie	2

Partea a II-a: Întrebări pentru discuții în runda a doua

- ☐ Gândiți-vă cum ați ales să eliminați cele 7 fasole. Ce compromisuri a trebuit să faci? Cum v-ați hotărât pe ce categorii să reduceți?

- ☐ Ce ai învățat despre tine și despre valorile tale legate de bani prin procesul de reducere a bugetului?

- ☐ Comparați alegerile dvs. de reducere a bugetului cu alt student din grupul dvs. Ce asemănări și diferențe ați observat?

Asemănări	Diferențele

Partea a III-a: Reflecție

- ☐ V-a surprins costul vreuneia dintre categorii și opțiuni? Care și de ce?

- ☐ Ce experiențe anterioare din viața ta au influențat modul în care ți-ai alocat boabele peste bugetul tău?

- ☐ Care 3 principale concluzii ați învățat din această activitate pentru a vă ajuta să creați bugete puternice și realiste pentru dvs. în viitor?

În fiecare zi facem alegeri în funcție de ceea ce considerăm ca fiind important, evaluând dacă timpul, energia și banii noștri merită. Acest joc, adaptat din 20 Bean Salary, te va ajuta să descoperi cum este cel mai important pentru tine să cheltuiești bani și cum experiențele și valorile tale personale afectează deciziile de gestionare a banilor.

Studii de caz privind bugetele familiei

Iată bugetul familiei Popa:

Salariul mamei: 18.000 lei.

Salariul tatălui: 20.000 lei.

Un fiu student lucrând ca un curier, primind 10.000 lei pe lună.

- Cheltuieli planificate medii: 29.000 lei.
- Cheltuieli neprevăzute pe lună în medie: 8.000 lei.

Momentan, familia Popa nu are economii, dar planifică să plece în vacanță timp de 2 săptămâni peste 6 luni și să cheltuiască 50.000 de lei în călătorie.

Anul acesta, familia vrea să cumpere o mașină în leasing pentru o perioadă de 3 ani (plăți lunare ale împrumutului - 13.000 lei., fără avans).

În același timp, soții Popa consideră că bugetul familiei ar trebui să rămână în surplus în fiecare lună.

Vor putea ei să cumpere mașină în leasing? Dacă da, după câte luni?

Astăzi este 25 decembrie 2023.

Calculați dacă familia Gorea își poate permite să contracteze un împrumut pentru renovarea unui apartament în 2024 cu o plată lunară a împrumutului de 19.000 lei.

Familia plănuiește, de asemenea, o vacanță în a doua jumătate a lunii iulie 2024, cu un cost total de 60.000 lei pentru 3 persoane în Turcia.

Familia nu are economii pentru concediu la data de 25 decembrie 2023.

Este important ca familia să respecte condiția ca bugetul să rămână întotdeauna în surplus.

Salariul mamei: 23.000 lei.

Salariul tatălui: 17.000 lei.

Fiul-student primește o bursă: 3.000 lei.

Cheltuieli planificate în medie: 15.000 lei.

Cheltuieli neprevăzute pe lună în medie: 5.000 lei.

Activitatea 3.12. Bugetul familiei

Studii de caz privind bugetele familiei

Xenia vrea un telefon mobil nou în sumă de 8.900 lei., dar părinții ei spun că nu au bani să-l cumpere. Xenia a sugerat să creeze un buget de venituri și cheltuieli ale familiei sale. În decurs de o lună, au apărut următoarele înregistrări:

Salariul tatălui: 13.000 lei.

Salariul mamei: 19.000 lei.

Produse: 13.000 lei.

Utilități: 4.360 lei.

Internet: 399 lei.

Călătorie cu transportul public: 1.100 lei.

Ore suplimentare de matematică și engleză: 1.800 lei.

Prânzuri școlare: 1.630 lei.

Benzină: 3.500 lei.

Dobândă la un împrumut pentru un laptop: 1000 lei.

Mâncare pentru câini: 630 lei.

Va avea familia Xeniei posibilitatea financiară de a cumpăra un nou telefon mobil la sfârșitul lunii?

/investitii.md

Victoria vrea o bicicletă la prețul de 6.000 lei., dar părinții ei spun că nu sunt bani să o cumpere.

Apoi Victoria s-a oferit să creeze un buget de venituri și cheltuieli pentru familia sa. În decurs de o lună, au apărut următoarele înregistrări:

Salariul tatălui: 18.000 lei.

Salariul mamei: 16.500 lei.

Produse: 7.000 lei.

Utilități: 4.985 lei.

Internet+TV: 325 lei.

Călătorie cu transportul public: 400 lei.

Pensia bunicului: 8.300 lei.

Reparație Frigider: 1.600 lei.

Ore suplimentare la Germană: 940 lei.

Prânzuri școlare: 350 lei.

Benzină: 2.000 lei.

Va avea familia Victoriei posibilitatea financiară de a cumpăra o bicicletă nouă la sfârșitul lunii?

Studii de caz privind bugetele familiei

Bugetul Familiei Iată bugetul lunar al familiei Boldurescu:

- Salariul mamei: 30.000 lei net;
- Salariul tatălui: 40.000 lei net;
- Fiul studentul lucrează ca curier, primind 5.000 de lei pe lună net;
- Cheltuielile obligatorii sunt în medie de 55.000 lei pe luna;
- Cheltuielile opționale sunt în medie de 18.000 lei pe luna.

Fiul le cere părinților săi să-i cumpere un laptop în valoare de 30.000 de lei pentru studii.

În câte luni vor putea soții Boldurescu să economisească pentru un laptop? Ce credeți că poate face familia pentru a reduce costurile și a cumpăra mai repede laptopul?

Victor vrea o trotinetă electrică la prețul de 9.000 lei., dar părinții lui spun că nu sunt bani să-l cumpere.

Apoi Victor s-a oferit să creeze un buget de venituri și cheltuieli pentru familia sa. În decurs de o lună, au apărut următoarele înregistrări:

Salariul tatălui: 13.500 lei.

Salariul mamei: 17.000 lei.

Produse: 6.000 lei.

Utilități: 3.985 lei.

Internet+TV: 299 lei.

Călătorie cu transportul public: 700 lei.

Pensia bunicului: 7 500 lei.

Reparație TV: 1.600 lei.

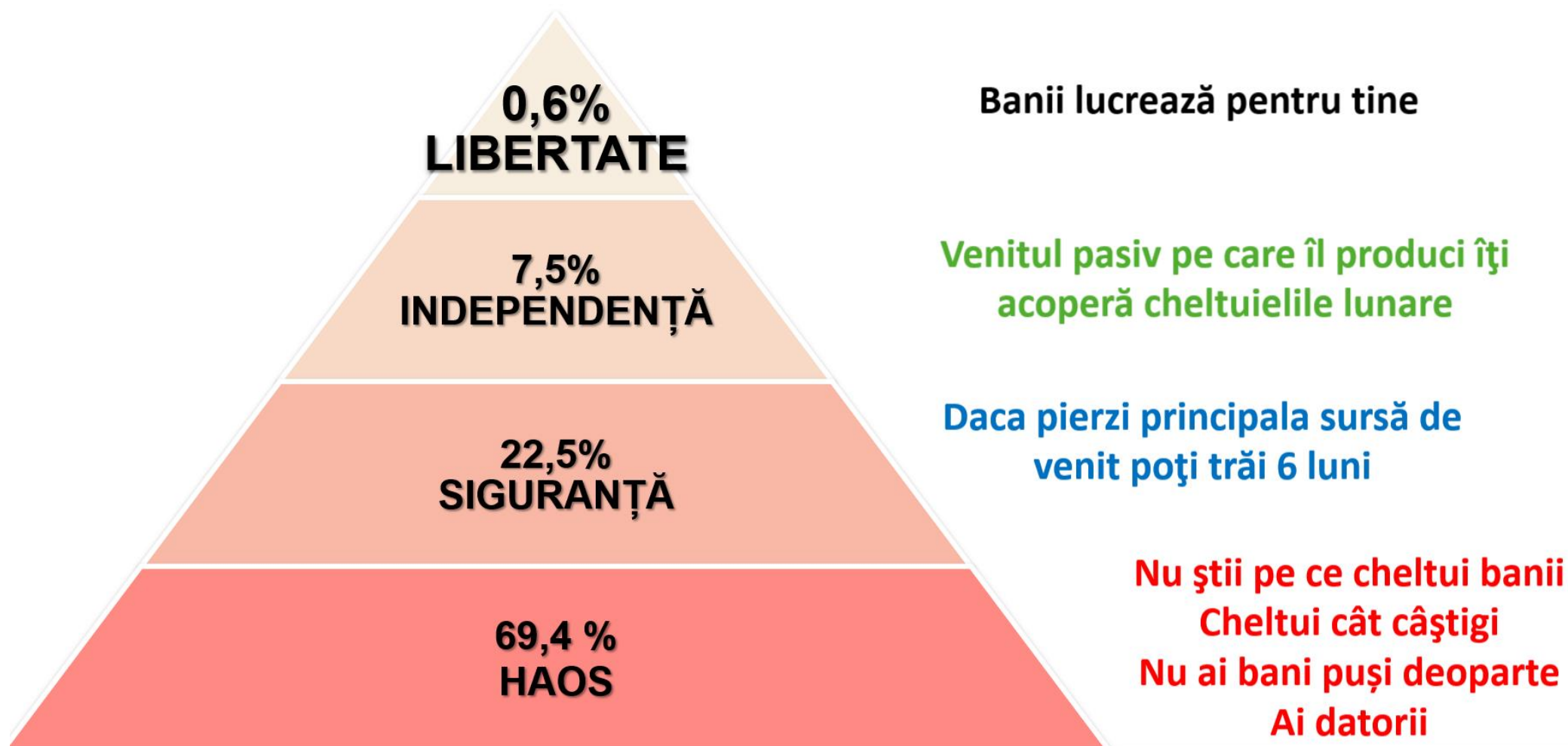
Ore suplimentare la Engleză: 1.200 lei.

Prânzuri școlare: 750 lei.

Benzină: 4.000 lei.

Va avea familia lui Victor posibilitatea financiară de a cumpăra o trotinetă electrică nouă la sfârșitul lunii?

În funcție de comportamentul față de bani deosebim 4 zone ale succesului financiar

Activitatea 4.1. De ce e bine să economisim/ să investim?

Timp: 15+ minute

Mărimea grupului: 20-30 persoane

Obiective: Participanții vor putea identifica care sunt diferențele între scopurile pentru care economisim și investim.

Descriere și Instrucțiuni:

Înainte de activitate pregătiți foi, markere și ceas pentru a cronometra timpul

Scrieți aici scopurile pentru care trebuie să economisiți și scopurile pentru care doriți să aveți investiții.

Economii

Investiții

Principalele caracteristici Economii – Investiții

- Capital protejat
- Predictibilitate
- Risc scăzut
- Randament scăzut
- Posibilitate de câștig scăzută
- Simplitate (necesită mai puține cunoștințe financiare și experiență)

- Capital neprotejat
- Impredictibilitate
- Risc înalt
- Randament mare
- Posibilitate de câștig (și pierdere) remarcabilă
- Complexitate, cunoștințe necesare

Instrumente de economii și investiții

- Economii

- Depozit bancar
- Cont de economii
- Asociații de Economii și Împrumuturi
- Asigurarea de viață

- Investiții

- Obligațiuni de Stat/Municipale
- Obligațiuni corporative
- Acțiuni
- Valută
- Imobil
- Mărfuri, materie primă (energie, petrol etc.)
- Aur, bijuterii și alte metale prețioase
- Opere de artă

Economiile

reprezintă suma de bani rămasă după ce toate cheltuielile de consum personal sânt sustrate din venitul acumulat într-o perioadă de timp stabilită. Acești bani îi putem păstra acasă sau în portofel, dar cel mai prudent este să le păstrăm la o bancă.

Instrumente de economii:

- **Cont de economii** -un astfel de cont îți va oferi o mică dobândă pentru sumele adunate, permițându-ți, în același timp, să ai un control permanent asupra banilor. Poți accesa numerarul fără a fi nevoit să aștepti până la scadență și fără a pierde dobânda acumulată.

- **Depozit bancar** - depunerea la bancă a unei sume de bani, pe o perioadă definită, pentru care banca plătește o dobândă, scadență lunară, trimestrială sau anuală. Dobânda este plătită la scadență și este fixă sau variabilă pe perioada depozitului. Pot fi prelungite automat și poți opta pentru capitalizarea dobânzii (dobânda compusă)

Principalele caracteristici:

- **Capital protejat**
- **Simplicitate – nu necesită cunoștințe complexe, doar comportament rațional și disciplinat**
- **Risc scăzut, dar și posibilitate de câștig redusă**
- **Termen scurt**

Statul asigură depozitele plasate în băncile din Republica Moldova prin intermediul Fondului de Garantare a Depozitelor în Sistemul Bancar (FGDSB). Acesta garantează rambursarea în caz de faliment a băncii atât a depozitelor în lei cât și a celor în valută străină. Totuși, atenție - nu toată suma este rambursată. Indiferent de numărul depozitelor și mărimea lor, plafonul de garantare stabilit de la 01.10.2023 per persoană la o bancă este de **100 mii de lei**

<https://fgdsb.md/plafonul-de-garantare/>

Începând cu 01.01.2024, în conformitate cu Codul Fiscal al Republicii **Moldova**, se percepe **impozit pe venit pentru dobânzile** calculate și achitate aferente depozitelor, după cum urmează: în mărime de **6% persoanelor fizice rezidente**; în mărime de **12% persoanelor fizice nerezidente**.

Cum economisesc moldovenii?

71,5%

**Nu au economii
deloc**

19,7%

**Au economii doar
pentru zile negre**

8,8%

**Au economii
pentru investiții**

Unitatea 4. De la Economii la Investiții

Activitatea 4.2. Cum să economisim SMART?

Timp: 20+ minute

Mărimea grupului: 20-30 persoane

Obiective: Participanții vor putea identifica cele mai potrivite și eficiente metode de economisire

Descriere și Instrucțiuni:

Înainte de activitate pregătiți foi, markere și ceas pentru a cronometra timpul

/investitii.md

Pasul 1. Întrebați participanții de ce este important să economisim? Ar trebui să avem un comportament de economisire regulat? Pentru ce avem nevoie de economii?

Pasul 2. Împărțiți clasa în grupe a câte 5-6 persoane.

Pasul 3. Timp de 5-7 minute fiecare echipă va scrie pe post-it cât mai multe metode/acțiuni care ne pot ajuta să economisim mai ușor și mai eficient pe parcursul vieții – din copilărie până la vârsta de pensionare?

Pasul 4. La sfârșitul activității, câte un reprezentant din fiecare echipă va citi pe rând câte o metodă de economisire fără a le repeta. Dacă metoda de economisire a fost citită de colegul din altă grupă, alegeți o altă metodă din lista dvs.

Pasul 5. Va câștiga echipa care va avea cele mai multe metode de economisire și respectiv va citi ultima tehnică de economii.

Pasul 6. Elevii vor fi invitați apoi să grupeze metodele de economisire scrise anterior pe post-it în cele care le putem implementa imediat și cele care le vom utiliza când vom fi adulți. Pot face clasamentul celor mai simple și eficiente metode de economisire.

Metode de economisire

Obiceiuri risipitoare pe care trebuie să le eviți

1. **Deșeuri alimentare** - aruncarea alimentelor, fie a resturilor de la prânz sau a produselor expirate, reprezintă una dintre cele mai mari forme de risipă la nivel mondial.
2. **Lăsatul luminilor aprinse** - obișnuința de a lăsa luminile aprinse atunci când nu sunt cu adevărat necesare, sau cea de a nu stinge luminile la ieșirea dintr-o cameră, duce la un consum inutil de energie electrică și la aruncarea unor bani pe fereastră.
3. **Produse de unică folosință** - folosirea în mod regulat a pungilor, șervețelilor, paharelor și ustensilelor de unică folosință, în loc de alternative reutilizabile, contribuie la producerea deșeurilor de plastic și hârtie.
Poți începe cu achiziționarea de saci textili și reutilizabili pentru fructe și legume.

4. **Apă utilizată în exces** - nu folosi apă în exces atunci când speli vasele sau te speli pe dinți și lași apa deschisă pe tot parcursul procesului.
5. **Ignorarea aparatelor eficiente energetic**
6. **Cheltuieli excesive** - cheltuind în mod regulat mai mulți bani decât câștigi, bazându-te adesea pe carduri de credit sau împrumuturi pentru a acoperi cheltuielile, creează o obișnuință și duce la creșterea datoriilor.
7. **Opțiuni de transport ineficiente**: alegerea în mod regulat a unor metode de transport care sunt mai comode, cum ar fi condusul pe distanțe scurte în loc de mersul pe jos sau de utilizare a transportului public, contribuie atât la poluarea aerului, cât și la înmulțirea cheltuielilor.

Metode de economisire

Evită obiceiurile risipitoare

Conform unui [studiu](#) realizat în 2022 în SUA, unde 1.015 persoane au fost chestionate cu privire la obiceiurile pe care le au la capitolul cheltuieli, două treimi au mărturisit că au irosit o cantitate considerabilă de resurse financiare de-a lungul vieții. Respondenții și-au estimat suma medie risipită lunar la 139 USD, în timp ce 521 USD a fost costul mediu al celui mai scump obiect considerat a fi o risipă.

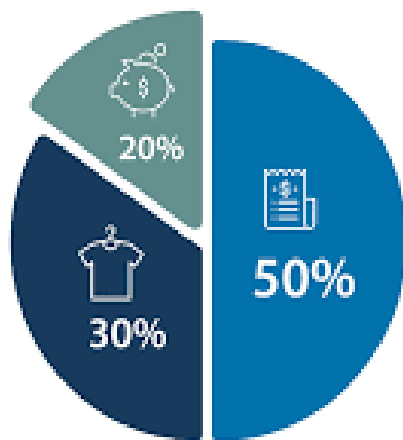
Printre cele mai risipitoare obiceiuri s-au numărat:

- aruncarea resturilor sau a mâncării expirate (70%)
- frecventarea restaurantelor fast-food (54%)
- cumpărarea unor băuturi scumpe (50%)
- cumpărăturile impulsive (42%)
- cine la restaurant (41%)
- taxe bancare excesive (36%)
- nereturnarea la timp a produselor (33%)
- achiziția unui brand *premium*, în schimbul celui standard (33%)
- lipsa comparării prețurilor și verificării reducerilor (29%)
- plăți în exces pentru servicii digitale (28%)

Metode de economisire

REGULA 20/50/30

Este important să fim atenți la modul în care ne împărțim bugetul în următoarele luni și să încercăm să folosim regula 20/50/30, care presupune trei pași simpli:

- **20%** din veniturile noastre trebuie să meargă spre un **fond de economii**;
- **50%** din venit reprezintă sursă de satisfacere a **nevoilor** precum: locuință, coș zilnic de cumpărături, utilități, facturi, rate etc.;
- **30%** trebuie alocați satisfacerii **dorințelor**, chiar dacă deocamdată nu putem pleca în vacanțe sau nu ne putem bucura de alte activități, lucrurile se vor schimba și e bine să avem puși bani deoparte pentru micile dorințe. În plus, ne putem bucura de mici dorințe ca un bilet de teatru la o piesă care rulează online, achiziția unui nou album de muzică sau a unor cărți, haine sau comanda la un restaurant bun care face livrări acasă etc.

Metoda plicurilor

- Un sistem de administrare a banilor în 6-10 plicuri. Luăm banii la început de lună și îi împărțim în 6 -10 plicuri, în mod proporțional diferit.
- 10% se duc la economii (banii puși pentru investiții în viitor). Acești bani îi vom folosi, doar cu scopul de a-i investi în ceva ce va genera venituri pasive pe viitor.
- 10% se duc spre educația noastră (cărți, cursuri). Cu cât devii mai inteligent financiar cu atât vei ști să gestionezi mai bine resursele financiare.
- 10% donații
- 5% distracții
- 55% necesități (cheltuieli cu casa, mâncarea, îmbrăcămintea, tot de ce ai nevoie pentru a trăi)
- 10% economii pe termen scurt (ai nevoie de un telefon nou, un concediu, un laptop).

Metoda celor 6 borcane

Unitatea 4. De la Economii la Investiții

- Prima categorie pe care trebuie să o acoperi sunt Cheltuielile Curente. Banii din acest „borcan” sunt folosiți pentru a plăti toate lucrurile de bază: chiria/rata la creditul imobiliar, utilitățile, mâncarea, transportul, îmbrăcăminte și celelalte lucruri de bază - **55% din veniturile** trebuie direcționate către acest „BORCAN”.
- A doua categorie este reprezentată de Contul de Economii. Aici sunt direcționați banii care sunt folosiți pentru a construi un Fond de Urgență, iar apoi pentru achiziții majore cum ar fi mașina sau vacanța de anul viitor, **10% din veniturile** tale merg către acest „borcan”.
- A treia categorie o reprezintă Contul Independenței Financiare. Banii de aici sunt folosiți exclusiv pentru a investi în active precum Fonduri Mutuale, Acțiuni, Proprietăți Imobiliare sau Afaceri. Este foarte important să nu atingem acești bani pentru nimic altceva. Tot **10% din veniturile** vor merge și în acest „borcan”.
- A patra categorie o reprezintă Distracțiile care au și ele un cont special. Banii din acest cont reprezintă o răsplată pentru faptul că pui bani deoparte și investești. Folosim sumele din acest cont pentru a ne răsfăța pe tine și pe familia ta. Dacă avem nevoie să folosim banii din acest borcan” pe orice ne face fericit cu condiția să nu depășești suma din el. **Tot 10% din venituri** merg și către această categorie
- Cea de cincea categorie o reprezintă contul pentru Educație. Scopul acestei categorii este să prioritizeze investițiile în tine astfel încât să-ți dezvolți abilitățile. Aceste abilități ajută pe termen lung să câștigi mai mulți bani fie dintr-un loc de muncă mai bine plătit, fie din afacerea, fie din investițiile. Banii din această categorie sunt cheltuiți pe cărți, cursuri sau ședințe de mentoring și coaching. **10% din veniturile** sunt direcționate către această categorie.
- Cea de-a șasea și ultima categorie este dedicată Donațiilor. Banii din această categorie trebuie direcționați către o organizație în care ai încredere, lună de lună. **5% din veniturile** sunt direcționate către acest cont. Totalul trebuie să fie egal cu venitul lunar.

Activitatea 4.3. Diferența dintre economii și investiții

Timp: 20+ minute

Mărimea grupului: 20-30 persoane

Obiective: Participanții vor putea identifica diferențele dintre economii și investiții, înțelege ce înseamnă economiile, care sunt particularitățile, instrumentele și obiectivele economiilor și investițiilor

Descriere și Instrucțiuni:

Înainte de activitate pregătiți foi, markere și flipchart

Pasul 1. Întrebați participanții de ce este important să economisim? Ar trebui să avem un comportament de economisire regulat? Pentru ce avem nevoie de economii? Dar cu ce se asociază cuvântul investiții? De ce tinerii sunt interesați de investiții?

Pasul 2. Împărțiți clasa în grupe a câte 5-6 persoane.

Pasul 3. Timp de 5-7 minute fiecare echipă va diviza foia în 2 părți și va scrie: Economii/ Investiții, se vor analiza diferențele din punct de vedere a obiectivelor pe termen scurt/lung, instrumente ce le putem utiliza, avantaje/ riscuri etc...

Pasul 4. La sfârșitul activității, câte un reprezentant din fiecare echipă va citi pe rând toate diferențele identificate și se vor analiza punctele comune la toate grupurile

Pasul 5. Se vor face concluziile menționând că economiile sunt locul de parcare pentru investiții, sunt fără risc, depind de insistența și comportamentul nostru, spre deosebire de investiții care sunt pe termen lung, sunt asociate cu risc și necesită cunoștințe mai complexe.

Unitatea 4. De la Economii la Investiții

Activitatea 4.4. Diferența dintre economii și investiții

Timp: 20+ minute

Mărimea grupului: 20-30 persoane

Obiective: Participanții vor putea identifica diferențele dintre economii și investiții, vor înțelege ce înseamnă economii și investiții, care sunt particularitățile, instrumentele și obiectivele economiilor și investițiilor

Descriere și Instrucțiuni:

Înainte de activitate pregătiți foi, markere și flip chart, pregătiți pentru fiecare grup 2 cartonașe: Economii și Investiții

/investitii.md

Pasul 1. Întrebați participanții de ce este important să economisim? Cât de necesar e să avem un comportament de economisire regulat? Pentru ce avem nevoie de economii? Dar cu ce se asociază cuvântul investiții? De ce tinerii sunt interesați de investiții?

Pasul 2. Împărțiți clasa în grupe a câte 5-6 persoane.

Pasul 3. Afișați situațiile astfel încât întreaga clasă să le poată vedea sau citi cu voce tare. Asigurați-vă că răspunsul nu se vede. Membrii echipei vor discuta între ei pentru a decide dacă scenariul dat se referă la economii sau investiții. După ce și-au ales opțiunea, vor pune cartea pe care au ales-o cu fața în jos (astfel încât răspunsul să nu se vadă). După ce fiecare echipă și-a așezat cartea cu fața în jos, rugați un elev din fiecare echipă să ridice cartea pentru a dezvălui răspunsul.

Pasul 4. Spuneți elevilor răspunsul corect și discutați dacă sunt răspunsuri diferite. Cel care notează va acorda câte un punct fiecărei echipe care a dat răspunsul corect. Continuați să jucați până când terminați toate situațiile. Echipa care are cele mai multe puncte la sfârșitul jocului câștigă..

Activitatea 4.4. Diferența dintre economii și investiții

Situația de caz	Acțiunea
Davina vrea un scuter nou. Ar trebui să economisească sau să investească?	Să economisească
Eli încearcă să aibă suficienți bani pentru a cumpăra o casă în 10 ani. Ar trebui să economisească sau să investească?	Să investească
Emma vrea să pună deoparte bani pentru zile negre. Ar trebui să economisească sau să investească?	Să economisească
Roberto vrea să cumpere o mașină nouă peste trei ani. Ar trebui să economisească sau să investească?	Să economisească
Calin vrea să pună bani deoparte pentru pensie. Ar trebui să economisească sau să investească?	Să investească
Elena vrea să cumpere o chitară nouă. Ar trebui să economisească sau să investească?	Să economisească
Felix plănuiește să cumpere o vilă peste șase ani. Ar trebui să economisească sau să investească?	Să investească
Olivia vrea să meargă la facultate peste opt ani. Ar trebui să economisească sau să investească?	Să investească

Fișa de lucru

Investiții

Termenul de „investiție financiară” se referă la orice cheltuială efectuată pentru achiziționarea unor active financiare cu scopul de a obține un profit. Cele mai frecvente active financiare apar sub forma de hârtii de valoare de stat, acțiuni, obligațiuni, pensii facultative, asigurări de viață etc.

Instrumente de investiții:

- Obligațiuni de Stat/Municipale
- Obligațiuni corporative
- Acțiuni
- Valută
- Imobil
- Mărfuri, materie primă (energie, petrol etc.)
- Aur, bijuterii și alte metale prețioase
- Opere de artă
- Fond de investiții
- Instrumente speculative
- Criptomonedele

Principalele caracteristici:

- Capital neprotejat
- Obiective pe termen lung(> 3ani)
- Risc înalt
- Cunoștințe complexe și experiență în domeniu
- Impredicibilitate

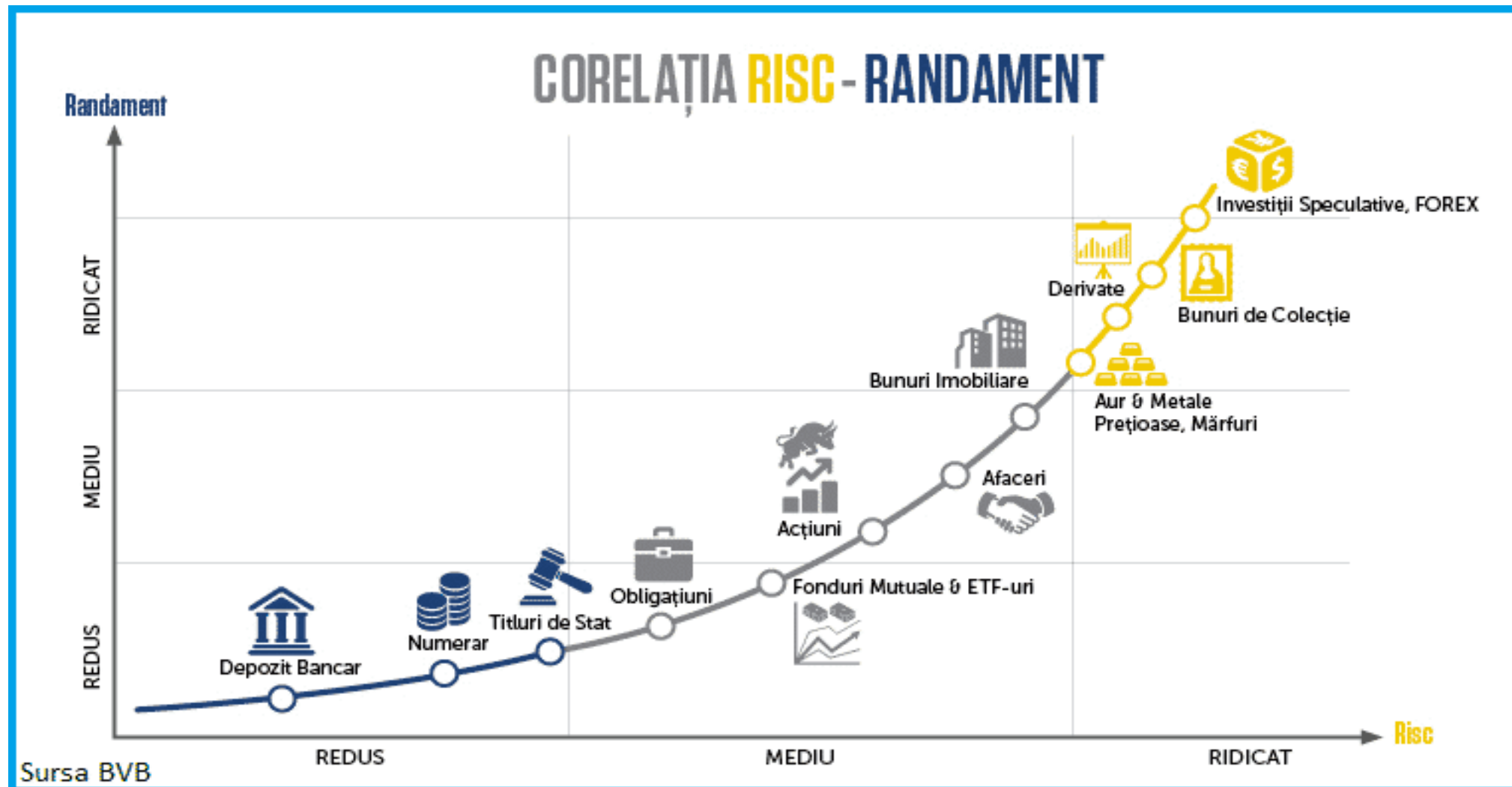
<https://www.bnm.md/ro/content/videografic-de-la-economii-la-investitii>

Regulile unui investitor inteligent:

1. Investim banii care nu ne e frică să îi pierdem !
2. Diversificarea instrumentelor investiționale! – “nu punem toate ouăle în același coș” W. Buffet
3. Se ține cont de nivelul de risc, randamentul așteptat și lichiditatea investiției!

Instrumente investiționale

Obligațiuni de stat

- **Titluri de stat** (care mai poartă și denumirea de *obligațiuni de stat*) reprezintă niște instrumente financiare prin care **cetățenii pot împrumuta statul pe o perioadă determinată**, astfel încât Ministerul Finanțelor să poată achita din datoriile existente.
- La maturitate, posesorul obligațiunilor va primi înapoi suma creditată, **plus o dobândă anuală fixă**.

Pe piața internă a Moldovei se emit două tipuri de VMS:

- **bonuri de trezorerie** - valori mobiliare cu diferite termene de circulație până la un an;
- **obligațiuni de stat** - valori mobiliare cu scadența mai mare de un an.

Unitatea 4. De la economii la investiții

<https://evms.md/>

De ce să investești în VMS?

Valorile mobiliare de stat (VMS) sunt instrumente financiare create pentru a economisi inteligent. Disponibile trimestrial, VMS oferă o dobândă competitivă, garantată de stat. Acum, achiziția lor este extrem de simplă prin intermediul platformei eVMS. Investind în VMS, te bucuri de siguranță financiară și contribui la dezvoltarea economică a țării.

Investițiile în VMS îți oferă numeroase beneficii:

- **Siguranță** – investițiile sunt garantate de stat și oferă stabilitate financiară crescută
- **Venituri regulate** – beneficiezi de venituri constante și predictibile
- **Accesibilitate** – platforma eVMS face procesul de achiziție rapid și simplu
- **Contribuție la dezvoltare** – investițiile în VMS ajută Guvernul să-și îndeplinească obiectivele financiare

Platforma eVMS îți pune la dispoziție materialele informative, care te vor ghida în procesul de investiție, asigurându-te că economiile tale cresc în siguranță.

Obligațiuni municipale

- Obligațiunile municipale reprezintă valori mobiliare emise de orașe sau alte forme administrativ-teritoriale locale. Aceste instituții pot realiza emisiuni de obligațiuni municipale pentru investiții capitale.
- A avut loc inițierea ofertei publice a obligațiunilor municipale emise de Primăria Chișinău, cu valoarea totală de 65 milioane de lei. Astfel, Primăria municipiului Chișinău intenționează să investească în modernizarea parcului de troleibuze al capitalei, pentru a oferi cetățenilor accesul la servicii calitative de transport. Valoarea nominală a unei obligațiuni emise este de 1000 de lei, iar termenul de circulație - 7 ani.

<https://academy.chamber.md/ro/courses/ghidul-investitorului-in-obligatiuni-municipale/>

Unitatea 4. De la economii la investiții

<https://singera.md/895-primria-or-singera-emisiune-de-obligaiuni-municipale.html>

Obligațiuni municipale

- **Primăria municipiului Ceadâr-Lunga** până pe data de 11 august 2021, a recepționat zece cereri privind subscrierea obligațiunilor de clasa I (cu termen de circulație de 3 ani). Acestea au acoperit volumul total al sumei prevăzute în Prospect și anume - **3 milioane de lei**. Cu banii atrași, primăria Ceadâr-Lunga planifică implementarea unui proiect de îmbunătățire a infrastructurii drumurilor din municipiu.
- În același timp, până pe data de 11 august 2021, a recepționat 27 de cereri privind subscrierea obligațiunilor municipale, **Primăria orașului Sîngera**. Acestea au acoperit volumul total al sumei prevăzute în Prospectul Ofertei Publice de **4,5 milioane de lei** (2 milioane de lei obligațiuni de clasa I – cu termen de circulație de 2 ani, și 2,5 milioane de lei obligațiuni de clasa II cu termen de circulație de 3 ani). Primăria Sîngera planifică cu sursele atrase să finanțeze construcția unui apeduct în cartierul Sîngera-Revaca.

Exemplu

Obligațiunile Municipale reprezintă instrumente financiare de datorie prin care autoritățile publice locale atrag resurse bănești de la cetățeni și întreprinderi

- Categorie: **valori mobiliare de creanță**
- Valoarea nominală: **1000 lei/ Obligațiune**
- **Rata dobânzii flotantă**
- Periodicitatea plății dobânzii: **semestrial**
- Termenul de circulație: **7 ani**
- Condiții de răscumpărare: **valoarea de răscumpărare a Obligațiunilor va fi Valoarea nominală.**

Unitatea 4. De la economii la investiții

<https://singera.md/895-primria-or-singera-emisiune-de-obligaiuni-municipale.html>

Obligațiuni municipale

- **Primăria municipiului Ceadâr-Lunga** până pe data de 11 august 2021, a recepționat zece cereri privind subscrierea obligațiunilor de clasa I (cu termen de circulație de 3 ani). Acestea au acoperit volumul total al sumei prevăzute în Prospect și anume - **3 milioane de lei**. Cu banii atrași, primăria Ceadâr-Lunga planifică implementarea unui proiect de îmbunătățire a infrastructurii drumurilor din municipiu.
- În același timp, până pe data de 11 august 2021, a recepționat 27 de cereri privind subscrierea obligațiunilor municipale, **Primăria orașului Sîngera**. Acestea au acoperit volumul total al sumei prevăzute în Prospectul Ofertei Publice de **4,5 milioane de lei** (2 milioane de lei obligațiuni de clasa I – cu termen de circulație de 2 ani, și 2,5 milioane de lei obligațiuni de clasa II cu termen de circulație de 3 ani). Primăria Sîngera planifică cu sursele atrase să finanțeze construcția unui apeduct în cartierul Sîngera-Revaca.

Instrumente investiționale

- **Obligațiuni corporative** – sunt emise de către companii private și au ca principal scop extinderea operațiunilor firmei
- **Acțiuni** reprezintă titluri care atestă dreptul de proprietate asupra unei părți din capitalul social al unei societăți emitente de acțiuni (sau S.A).

Proprietarii respectivelor acțiuni sunt automat și **proprietari ai unei părți din compania ce a emis acțiunile**, cota parte fiind corespunzătoare numărului de acțiuni deținute.

Activitatea 4.5. Decizii financiare

25+minute

Mărimea grupului: 20-30 persoane

Obiective: Participanții vor putea consolida cunoștințele despre tipurile de investiții și economii și vor analiza opțiunile de investiții în funcție de nivelul risc, termen și suma de bani disponibilă

Descriere și Instrucțiuni:

Printați pe foi situațiile de caz, pregătiți foi și markere

1. **Vrei să deții propriul apartament, astfel, te decizi să iei un credit imobiliar!**
2. **Dorești să deschizi un cont de economii, pe lângă contul curent pe care îl deții deja!**
3. **Vrei să strângi bani într-un cont bancar!**
4. **În weekendul acesta vrei să te distrezi de toți banii pe care îi ai!**

Pasul 1. Discutați cu elevii ce părere au despre economii? Dacă ar păstra economiile acasă sau la bancă, reușesc să facă economii ? Ce instrumente investiționale le par atractive?

Pasul 2. Formați 4 grupe câte 5-6 persoane

Pasul 3. Fiecare grup timp de 10 min va primi câte o situație de caz pentru care va discuta argumentele Pro și Contra

Pasul 4. După expirarea timpului fiecare echipă prezintă discuțiile și argumentele Pro și Contra. Se fac concluzii referitor la importanța economiilor și investițiilor

Unitatea 5. Modalități de plată Moderne

Activitatea 5.1. DEFINEȘTE

Timp: 15+ minute

Mărimea grupului: 20-30 persoane

Obiective: Până la sfârșitul sesiunii, participanții se vor familiariza cu modalitățile de plată moderne, vor putea analiza avantajele dar și dezavantajele acestora, regulile de siguranță la plățile on-line, vor putea analiza diferențele dintre tipurile de carduri bancare.

Descriere și Instrucțiuni:

Înainte de activitate pregătiți tabla, sau tabla flipchart, markere

Pasul 1. Grupați participanții în grupuri de 4-5 persoane.

Pasul 2. În decurs de 10 minute rugați fiecare grup să realizeze un Brainstorming în interiorul echipei și să completeze pe o foaie de hârtie avantajele și dezavantajele metodelor de plată moderne.

Pasul 3. Fiecare echipă va primi câte o modalitate de plată diferită din lista celor de mai jos:

- Plăți cu numerar
- Cardul bancar
- Internet Banking
- Mobile Banking
- Pay Pal

Ex:

Internet Banking	
Avantaje	Dezavantaje

Unitatea 5. Modalități de plată Moderne

Nota Bene

Diferențele dintre cardurile de debit și cele de credit

CARDUL DE DEBIT

Card bancar pentru tranzacții fără numerar, în limita PROPRILOR Bani pe care îi ai în cont

Cum te folosești de un card de DeBIT?

pentru achitarea marfurilor și serviciilor

pentru retragerea numerurului
Fără comision în ATM-urile Bancii tale de deservire

pentru pastrarea banilor proprii

să cheltuie mai mulți bani decât ai în cont
NU E PERMIS!*

*excepție în cazul overdraftului salarial

Pentru deservirea anuală a cardului, de obicei trebuie de achitat

/investitii.md

Unele achiziții pot fi plătite cu un card de debit, iar altele cu un card de credit.

CARDUL DE CREDIT

CARD BANCAR PENTRU TRANZACȚII FĂRĂ NUMERAR DIN BANI IMPRUMUTATI DE LA BANCA

pentru achitarea marfurilor și serviciilor

Banii cheltuiți urmează a fi rambursati Bancii

pentru folosirea mijloacelor împrumutate se percepe plata unei dobanzi*

De regula pentru retragerea mijloacelor banesti la ATM și transferarea pe alt cont se percepe un comision

Dacă, în timpul emiterii bancnotelor, ATM-ul a „tras” banii înapoi, ar trebui să apelați imediat serviciul de asistență al băncii care deține aparatul. Banii vor fi returnați numai după procedura de colectare și descoperire a excesului de fonduri în bancomat.

E important de ȘTIUT!

Unitatea 5. Modalități de plată Moderne

Activitatea 5.2. Cardul Bancar

Timp: 15+ minute

Mărimea grupului: 20-30 persoane

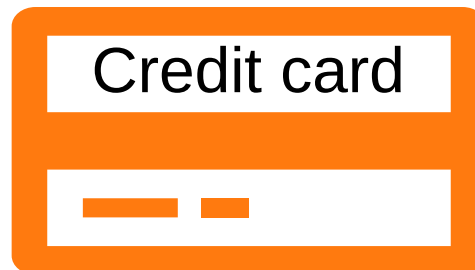

Descriere și Instrucțiuni:

Înainte de activitate printați suportul aferent activității
date

Pasul 1. Oferiți fiecărui participant câte o fișă.

Pasul 2. Rugați participanții să traseze corespondențele
(Descrierea poate coincide pentru ambele tipuri de card)

- poti retrage banii de pe card in orice moment
- de regula banii de pe card apartin Bancii
- banii de pe card iti apartin Tie
- nu este eficient de retras numerar
- poti achita orice produs sau serviciu
- poate fi perceput comision pentru deservire anuala
- trebuie sa platesti pentru utilizarea banilor

Activitatea 5.3. Cardul bancar

Studii de caz

Intrebarea 1

Tu și mama ta ați decis să cumpărați un nou telefon mobil din magazin, dar plata achiziției cu cardul nu a avut loc, terminalul nu a eliberat chitanță.

Cu permisiunea dvs., funcționarul magazinului a trecut din nou cardul prin terminalul de la punctul de vânzare. În acel moment, mama a primit o notificare prin SMS despre dubla debitare a fondurilor din contul ei.

Ce ar trebui de făcut în acest caz?

Intrebarea 2

Maria are două carduri Xbank: de debit și credit. Maria vrea să retragă numerar de la ATM-ul Xbank.

.

Care este cel mai bun card pentru a retrage bani?

/investitii.md

Intrebarea 1

Alex a mers la un magazin pentru unelte de lucru și a luat cu el două carduri –

un card de debit cu 10.000 de lei pe el și un card de credit cu o limită de credit de 30.000 de lei.

În magazin, Alex a ales unelte în sumă de 20.000 de lei.

Care este cel mai bun mod de a-l plăti? Dacă Alex decide să plătească achiziția cu un card de credit, ce ar trebui să aibă în vedere?

Intrebarea 2

Ana datorează 5.000 de lei. prietenei mele Elena.

De pe ce card ar trebui Ana să transfere suma necesară: de pe cardul de debit sau de pe cel de credit?

Activitatea 5.4. Cardul bancar

Studii de caz

/investitii.md

Întrebarea 1

Decizi să retragi 500 de lei. de pe un card de debit la un bancomat. Dar ai fost distras de un apel telefonic în timpul emiterii bancnotelor, iar aparatul a retras banii.

Ce ar trebui de făcut în această situație?

Întrebarea 2

Irina a mers la cumpărături și a luat cu ea două carduri

- un card de debit cu 5.000 de lei pe el și un card de credit cu o limită de credit de 20.000 de lei.

În magazin, Irina a realizat achiziții în sumă de 15.000 de lei.

Cum este mai profitabil pentru Irina să plătească?

Întrebarea 3

Anastasia, împreună cu mama ei, au ales bilete pentru întreaga familie la casa de bilete a Palatului Național și a aflat că, din cauza defecțiunii terminalului în acea zi, le-au putut plăti doar în numerar.

Nu aveau numerar la ei, dar în apropiere era un bancomat al băncii XYZ, iar mama avea la ea carduri de debit și de credit ale acestei bănci.

Ce card este mai bine să folosească mama Anastasiei pentru a retrage numerar dacă biletele costă 6.000 de lei, cardul de debit al mamei are acum 14.000 de lei, iar limita cardului de credit este de 40.000 de lei?

Nota bene

Metode de fraude moderne

/investitii.md

PHISHING-UL

Trimiterea unor presupuse mail-uri din partea băncii care conțin un link și îndemnul de a-l accesa în vederea confirmării datelor personale. Acest link te direcționează către site-uri foarte asemănătoare cu cele ale băncilor cu intenția de a sustrage datele personale și de autentificare.

SKIMMING-UL

Datele de pe banda magnetică a cardului sunt copiate cu ajutorul unor dispozitive ilegale artizanale atașate, în momentul introducerii cardului în ATM sau în POS-uri de la comercianți.

SPOOFING-UL

Este o fraudă prin e-mail, prin care sunt preluate date personale sau infectează un device odată cu deschiderea unui document. De regulă identitatea expeditorului este ascunsă.

SCAM-UL

Oferte și concursuri pe FB și alte rețele sociale care prezintă promoții false. Sub pretextul achiziționării produselor respective, datele cardului bancar sunt reținute, ușor reutilizabile pentru alte tranzacții. Produsele achitate nu sunt niciodată livrate.

Activitatea 5.5. Fraude bancare

Studii de caz

Alexandrina își renovează casa și în scurt timp urmează să i se livreze noua mobilă de la salon. Pentru că trebuie să plătească transportul cu bani cash, se grăbește să caute un bancomat în apropiere de casa ei.

Face o căutare rapidă pe hartă pentru un ATM și se grăbește să ajungă acolo. Ajunsă acolo, Alexandrina se grăbește să scoată bani fără să remarce că prin zona ATM-ului se afla o persoană care se plimbă. Scoate banii și se grăbește să se întoarcă acasă.

La scurt timp, primește o alertă pe telefon că i-au fost retrași o sumă mare de bani din cont deși nu ea este cea care a făcut această tranzacție.

Vasile se pregătea să intre într-o ședință importantă când telefonul lui sună. Răspunde grăbit.

Apelantul: *Bună ziua, vă sunăm din partea băncii X deoarece a apărut o problemă tehnică, motiv pentru care sunăm toți clienții pentru a o remedia. Avem nevoie de confirmarea identității dumneavoastră (nume, prenume, data nașterii, parola contului dumneavoastră și PIN-ul cardului).*

Între timp, asistenta lui Vasile îl anunță că trebuie să intre în ședință. Vasile oferă informațiile cerute de apelant foarte repede și închide grăbindu-se să intre în ședință.

Activitatea 5.6. Fraude bancare

Studii de caz

Victor este student în ultimul an la facultatea de drept. Într-o zi primește un email care pare a fi de la unul din profesorii lui, recomandându-i să participe la o conferință.

Astfel că accesează link-ul de înregistrare, care îl direcționează către o pagină care nu poate fi găsită. Crezând că este o greșeală din partea așa zisului profesor, Victor închide pagina și își continuă cumpărăturile online.

Victor nu își dă seama că, apăsând pe link s-a suspus unui risc de a îi fi instalat pe computer o aplicație care poate să îi acceseze datele personale și de autentificare, având astfel posibilitatea de a sustrage bani de pe contul lui

Maria, fiind pasionată de tehnologie, și-a dorit foarte mult ultimul model de Iphone. Având în vedere prețurile foarte ridicate de pe piața din Moldova, s-a gândit să verifice și site-urile externe.

Într-un final, ea a găsit telefonul mult dorit pe un site de comerț și shopping online, la jumătate față de prețul din Moldova. Fericită, a dat comanda și a făcut și plata online, totul exact cum i se cerea, urmând să primească telefonul în 3 săptămâni.

Au trecut săptămânile și Maria s-a dus la poștă să își ridice coletul. Mare i-a fost surpriza când a deschis pachetul și din păcate, telefonul dorit nu era, ci un telefon foarte vechi. În dorința de a își recupera totuși măcar banii, a încercat să ia legătura cu expeditorul, dar acesta nu a fost de găsit.

PHISHING-UL

Trimiterea unor presupuse mail-uri din partea băncii care conțin un link și îndemnul de a-l accesa în vederea confirmării datelor personale.

Acest link te direcționează către site-uri foarte asemănătoare cu cele ale băncilor cu intenția de a sustrage datele personale și de autentificare.

SKIMMING-UL

Datele de pe banda magnetică a cardului sunt copiate cu ajutorul unor dispozitive ilegale artizanale atașate, în momentul introducerii cardului în ATM sau în POS-uri de la comercianți.

SPOOFING-UL

Este o fraudă prin e-mail, prin care sunt preluate date personale sau infectează un device odată cu deschiderea unui document. De regulă identitatea expeditorului este ascunsă.

SCAM-UL

Oferte și concursuri pe FB și alte rețele sociale care prezintă promoții false. Sub pretextul achiziționării produselor respective, datele cardului bancar sunt reținute, ușor reutilizabile pentru alte tranzacții. Produsele achitate nu sunt niciodată livrate.

Ce este SCAM-ul și cum ne protejăm???

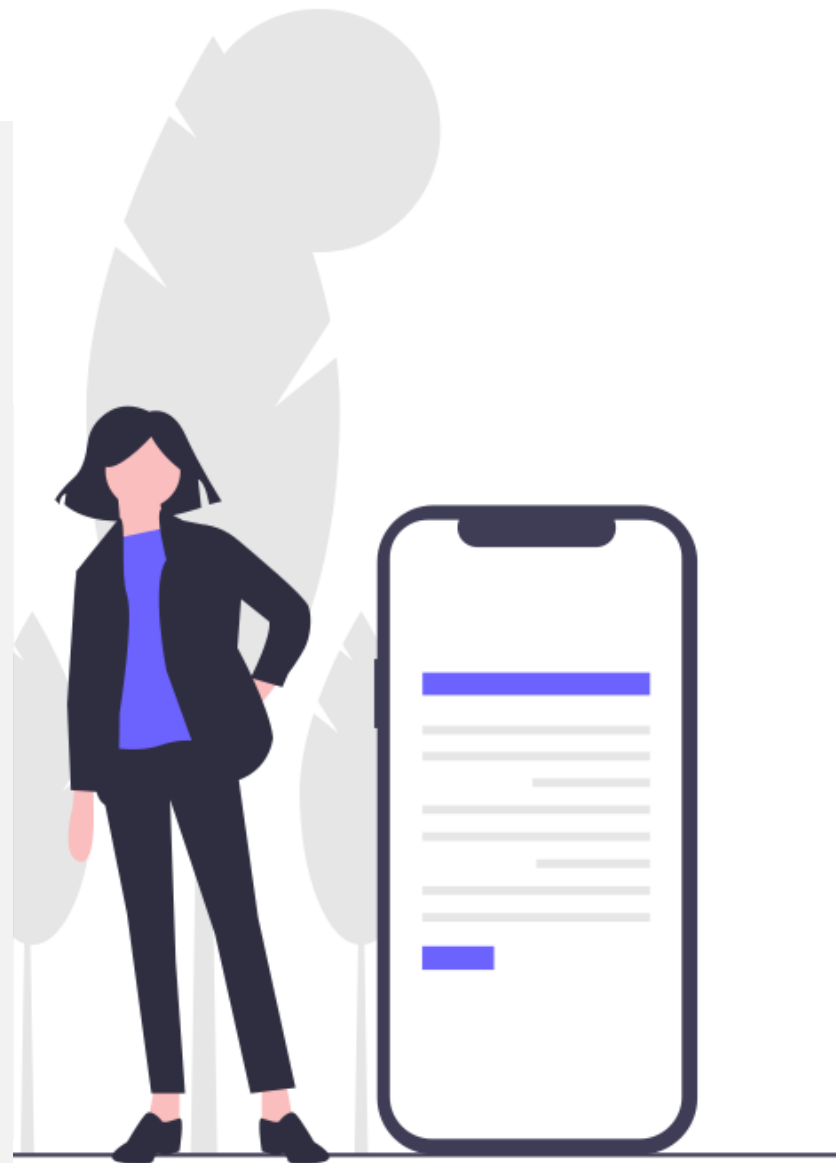
Oferte și concursuri pe FB și alte rețele sociale/site-uri care prezintă promoții false. Sub pretextul achiziționării produselor respective, datele cardului bancar sunt reținute, ușor reutilizabile pentru alte tranzacții.

Produsele achitate nu sunt niciodată livrate.

Maria, fiind pasionată de tehnologie, și-a dorit foarte mult ultimul model de Iphone. Având în vedere prețurile foarte ridicate de pe piața din Moldova, s-a gândit să verifice și site-urile externe.

Într-un final, ea a găsit telefonul mult dorit pe un site de comerț și shopping online, la jumătate față de prețul din Moldova. Fericită, a dat comanda și a făcut și plata online, totul exact cum i se cerea, urmând să primească telefonul în 3 săptămâni.

Au trecut săptămânile și Maria s-a dus la poștă să își ridice coletul. Mare i-a fost surpriza când a deschis pachetul și din păcate, telefonul dorit nu era, ci un telefon foarte vechi. În dorința de a își recupera totuși măcar banii, a încercat să ia legătura cu expeditorul, dar acesta nu a fost de găsit.

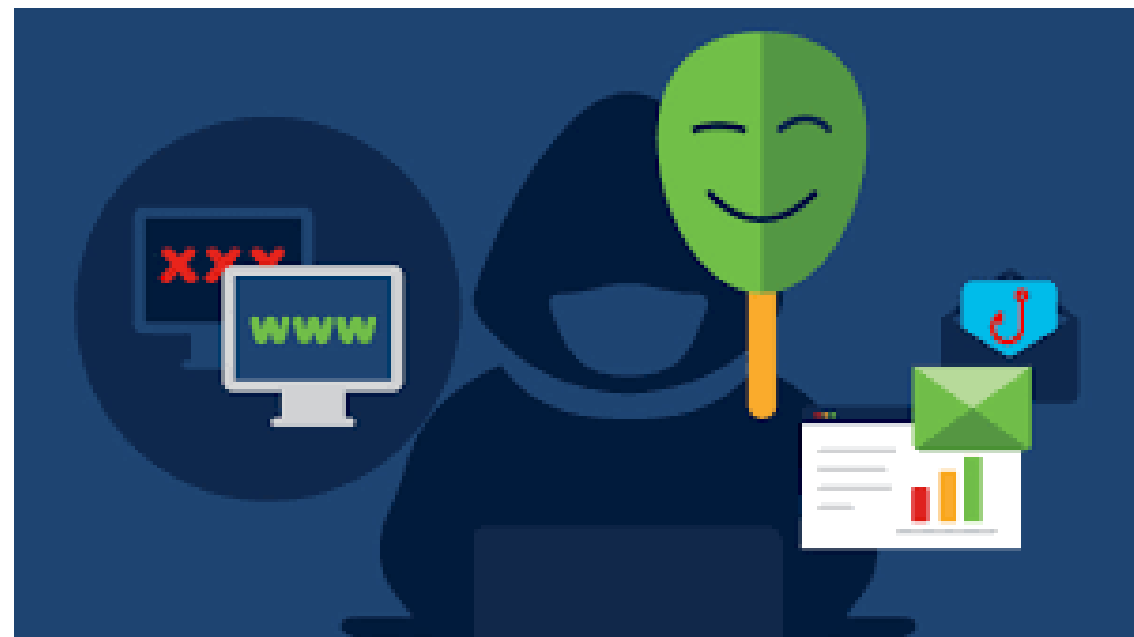

Recomandări???

- ☐ înainte de cumpăra un produs în mediul online, verifică recenziile website-ului;
- ☐ plătește folosind servicii de plăți sigure.
- ☐ Utilizează un card destinat tranzacțiilor online. Alimentează-l nemijlocit înainte de a efectua plata online cu suma necesară pentru operațiune;
- ☐ nu accesa aplicația mobilă prin rețeaua WI-FI publică;
- ☐ atenție la reclame, cum ar fi "reduceri BOMBĂ", "câștig ușor cu bani puțini".
- ☐ fii atent la ferestrele de tip pop-up, care se deschid automat la accesarea unor site-uri.
- ☐ Setează-ți parole unice și actualizează antivirusul

Ce este SPOOFING-ul și cum ne protejăm???

Este o fraudă prin e-mail, prin care sunt preluate date personale sau infectează un device odată cu deschiderea unui document. De regulă identitatea expeditorului este ascunsă.

Victor este student în ultimul an la facultatea de drept. Într-o zi primește un email care pare a fi de la unul din profesorii lui, recomandându-i să participe la o conferință.

Astfel că accesează link-ul de înregistrare, care îl direcționează către o pagină care nu poate fi găsită. Crezând că este o greșeală din partea așa zisului profesor, Victor închide pagina și își continuă cumpărăturile online.

Victor nu își dă seama că, apăsând pe link s-a suspus unui risc de a îi fi instalat pe computer o aplicație care poate să îi acceseze datele personale și de autentificare, având astfel posibilitatea de a sustrage bani de pe contul lui.

Trimiterea unor presupuse mail-uri din partea băncii care conțin un link și îndemnul de a-l accesa în vederea confirmării datelor personale. Acest link te direcționează către site-uri foarte asemănătoare cu cele ale băncilor cu intenția de a sustrage datele personale și de autentificare.

Desoebim:

Smishing – sms phishing

Vishing – voice phising

Ce este PHISING-ul și cum ne protejăm???

Vasile se pregătea să intre într-o ședință importantă când telefonul lui sună. Răspunde grăbit.

Apelantul: *Bună ziua, vă sunăm din partea băncii X deoarece a apărut o problemă tehnică, motiv pentru care sunăm toți clienții pentru a o remedia. Avem nevoie de confirmarea identității dumneavoastră (nume, prenume, data nașterii, parola contului dumneavoastră și PIN-ul cardului).*

Între timp, asistenta lui Vasile îl anunță că trebuie să intre în ședință. Vasile oferă informațiile cerute de apelant foarte repede și închide grăbindu-se să intre în ședință.

Ce este Skimming și cum ne protejăm???

Datele de pe banda magnetică a cardului sunt copiate cu ajutorul unor dispozitive ilegale, artizanale atașate, în momentul introducerii cardului în ATM sau în POS-uri de la comercianți.

Alexandrina își renovează casa și în scurt timp urmează să i se livreze noua mobilă de bucătărie. Pentru că trebuie să plătească transportul cu bani cash, se grăbește să caute un bancomat în apropiere de casa ei.

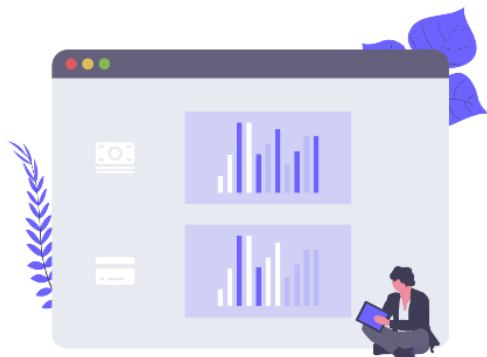
Face o căutare rapidă pe hartă pentru un ATM și se grăbește să ajungă acolo. Ajunsă acolo, Alexandrina se grăbește să scoată bani fără să remarce că prin zona ATM-ului se afla o persoană care se plimbă. Scoate banii și se grăbește să se întoarcă acasă.

La scurt timp, primește o alertă pe telefon ca i-au fost retrași o sumă mare de bani din cont deși nu ea este cea care a făcut această tranzacție.

Plătește online în condiții de maximă siguranță

- ☐ Utilizează un card destinat tranzacțiilor online.
- ☐ În pagina de plată introdu datele solicitate de comerciant: numărul de card, numele și prenumele de pe card, codul CVV2, data de expirare și codul OTP în cazul tranzacțiilor 3D-Secure;
- ☐ Păstrează toată corespondența (chitanțe, mesaje) ce confirmă efectuarea cumpărăturilor.
- ☐ Atenție! Niciun magazin online nu va cere niciodată codul PIN al cardului sau alte date cu caracter personal, precum soldul cardului, codul numeric de identitate (IDNP) ș.a.. Astfel, dacă accesezi un site care solicită asemenea informații, închide-l imediat.
- ☐ Fii vigilent când cineva îți cere elementele de securitate ale cardului: numărul cardului, data de expirare și CVV2/CVC2, codul unic primit prin SMS pentru autorizarea fiecărei plăți. Nu sunt considerate frauduloase tranzacțiile, completate cu toate elementele de siguranță ale cardului și autorizate prin codul unic primit prin SMS. Pentru primirea unui transfer de bani pe cardul bancar este suficient doar numărul de card, numele și prenumele tău.

Unitatea 6. Creditul și managementul riscului

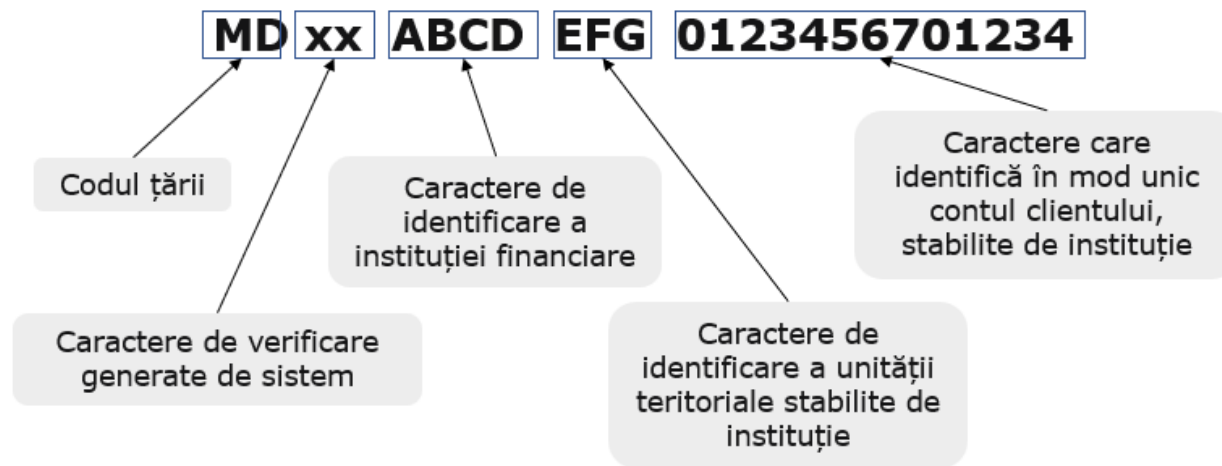

CONTURI CURENTE

Acestea îți permit să interacționezi cu banca, să depui sau să retragi bani, să faci plăți sau să primești bani. Acestor conturi li se pot asocia unul sau mai multe carduri bancare de *debit*.

Un cont bancar este un instrument prin care banca administrează finanțele clientului său, efectuează plăți, acceptă plăți în numele acestuia și execută ordinele din partea clientului.

IBAN-ul este numărul contului bancar, care servește la identificarea contului clientului și are următoarea structură, de 24 de caractere:

Unitatea 6. Creditul și managementul riscului

CARDURI BANCARE

CARDUL DE DEBIT

Cardul asociat unui *cont curent*.

CARDUL DE CREDIT

Cardul prin care ai acces la o linie de *credit* oferită de bancă.

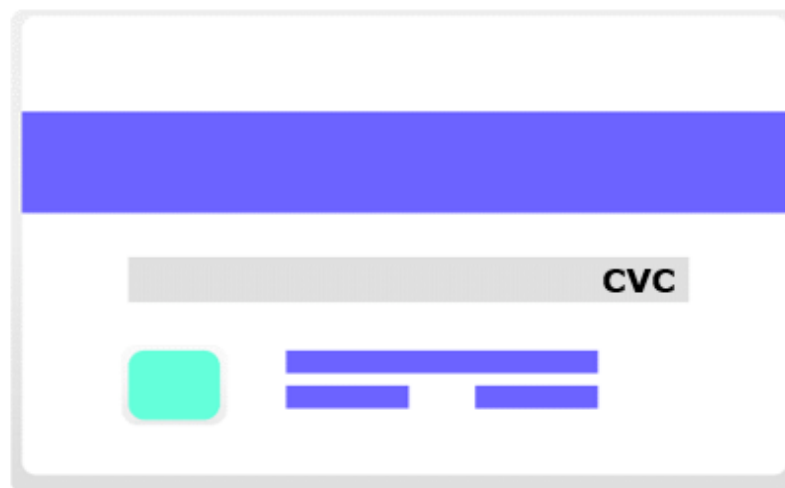
INFORMAȚIILE DE PE
CARDURI SUNT FOLOSITE,
ÎN GENERAL, PENTRU
EFECTUAREA PLĂȚILOR
ONLINE. NU LE
FOTOGRAFIAȚI ȘI NU LE
ÎMPĂRTĂȘIȚI CU
PERSOANE STRĂINE!

NUMĂRUL CARDULUI

DEBIT/CREDIT ȘI DATA EXPIRĂRII

Tipuri de credite

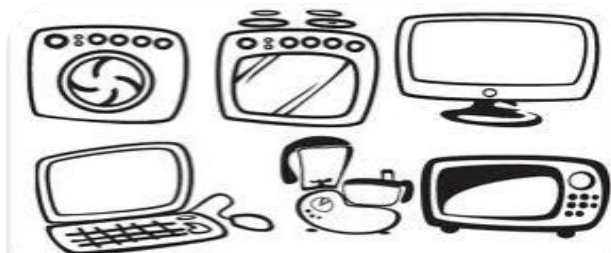
**Credite
imobiliare**

**Credite
pentru nevoi
personale**

Credite auto

**Credite
comerciale**

**Carduri de
credit**

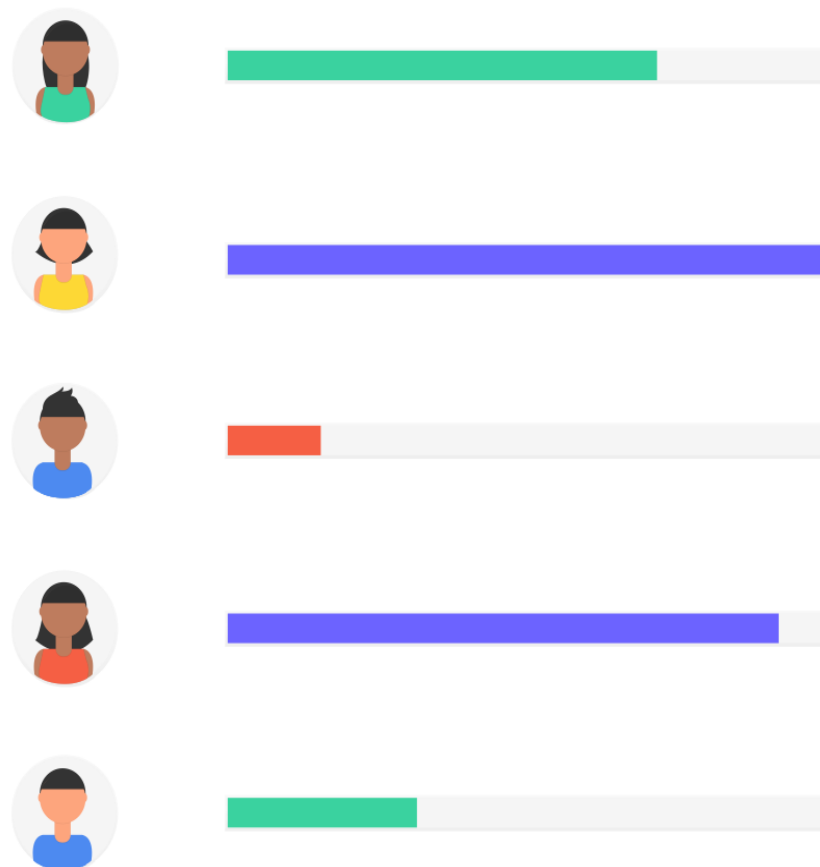
Refinanțare

EVALUAREA CLIENȚILOR ȘI A CREDITELOR

Banca se va uita la

- **Istoricul de plată**
- **Datorii curente**
- **Istoricul de credit**
- **Numărul creditelor noi**
- **Tipuri de credite**
- **Nivelul de îndatorare**
- **Valută**

Unitatea 6. Creditul și managementul riscului

Unitatea 6. Creditul și managementul riscului DAE

Pentru a putea compara mai multe oferte de credit se utilizează calculul de **Dobândă Anuală Efectivă (DAE)**. Acesta include toate plățile pe care le facem pentru un împrumut exprimat ca procent anual din valoarea creditului, cu excepția eventualelor penalități pentru nerespectarea angajamentelor.

Studiu de caz:
Împrumut - 4.500 lei

În decursul unui an datoria a crescut până la 78.200 de lei — de 17 ori mai mult decât suma împrumutată acum un an.

Dobânda Anuală Efectivă

Cum alegem un credit ?

Să presupunem că dorim să luăm un împrumut de 1,000 lei pentru un an de zile, cum alegem între următoarele oferte:

OPȚIUNEA 1

Plată lunară de 100 lei

DAE = 42%

OPȚIUNEA 3

Dobândă de 0% cu comision
lunar de administrare de 2%

DAE = 26.8%

OPȚIUNEA 2

Dobândă anuală de 10%,
fără alte comisioane

DAE = 10.47%

CONCLUZIA:

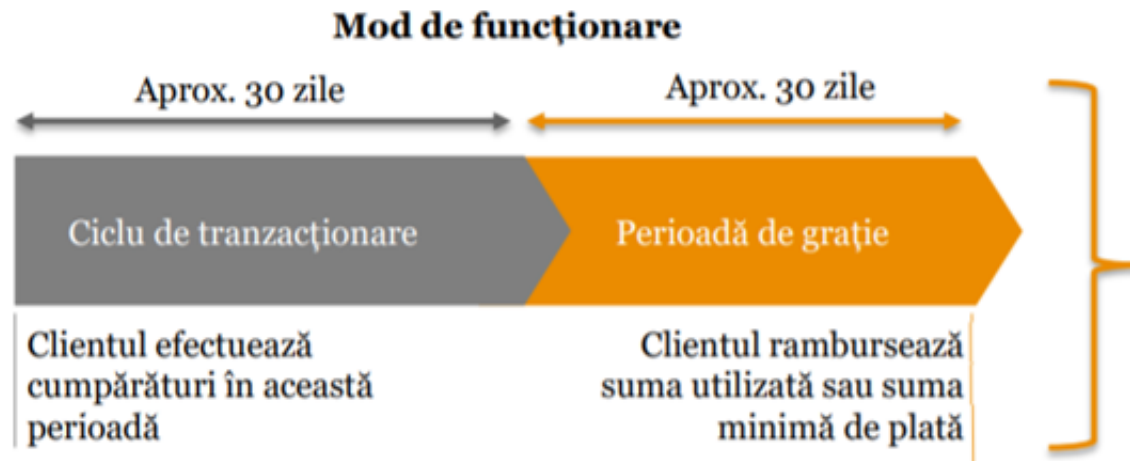
Împrumutul cu cel mai mic
DAE este produsul care ne
costă cel mai puțin

Unitatea 6. Creditul și managementul riscului

Cardul de Credit

- este o linie de credit acordată de bancă clientului care este accesibilă prin intermediul unui card;
- se folosește pentru plăți la comercianți
- retragerile de numerar nu sunt recomandate, deoarece se percep dobânzi și comisioane pentru sumele utilizate.

- ✓ În cazul rambursării sumei integrale până la finalul perioadei de grație, dobânda va fi 0%;
- ✓ În cazul nerambursării sumei integrale până la scadență, dobânda este mai mare decât cea în cazul unui credit de nevoi personale

Unitatea 6. Creditul și managementul riscului

Overdraft

Este de fapt o linie de credit destinată persoanelor fizice care primesc salariul printr-un cont curent deschis la banca, pe cardul de debit.

- Dobânda se aplică doar la suma utilizată din linia de credit și doar pentru perioada în care a fost utilizată suma;
- Nu există o sumă minimă datorată băncii lunar
- Angajatorul poate negocia conditii speciale pentru cardurile salariaților săi
- Nu este nevoie de garanții sau de giranți
- Banii sunt la dispoziție în orice moment
- Banca nu percepe taxe și comisioane pentru neutilizarea descoperitului de cont
- Dacă veniturile cresc se poate majora suma acordată (de regula - 1-3-6 salarii nete)

- Dobânda pentru un overdraft este mai mare decât cea a unui credit de nevoi personale
- Diminuează radical capacitatea de îndatorare pentru un alt credit
- Este necesar acordul angajatorului
- În cazul schimbării locului de munca, overdraftul este revizuit și poate fi anulat în general

Unitatea 6. Creditul și managementul riscului

Credit ipotecar

se adresează clienților ce doresc să își achiziționeze sau să își construiască o locuință sau să își modernizeze locuința existentă.

- Creditul ipotecar se garantează cu imobilul respectiv pentru a asigura plata creditului.
- Se acordă pe o perioadă de creditare între 7 - 25 de ani;
- Avansul acordat de debitor este între 20-30% din valoarea totală a bunului achiziționat;
- Imobilul achiziționat/ construit va fi ipotecat în favoarea băncii;
- Dobânda este de obicei flotantă

Unitatea 6. Creditul și managementul riscului

Credit de nevoi personale cu gaj sau fără gaj

este o linie de credit acordată de către bancă clientului pentru diverse nevoie personale, care nu trebuie justificate. Astfel, banca nu impune un anumit scop pentru banii împrumutați și nici nu urmărește efectuarea anumitor plăți. Banii pot fi cheltuiți după bunul plac al clientului.

- Credit de nevoi personale fără gaj
 - dobânda mai mare
 - nu necesită garanții
 - rambursare lunară
- Credit de nevoi personale cu gaj
 - dobânda mai mică
 - necesită garanții imobiliare
 - suma creditului mai mare
 - rambursare lunară

Unitatea 6. Creditul și managementul riscului

Activitatea 6.1. Activitate practică

Trasați corespondențele:

Se oferă o dobândă foarte mare
Posibilitatea utilizării gratuite a banilor în limita perioadei de grație
Se acordă pe o perioadă scurtă
Dobândă rațională în limitele medii
Posibilitatea folosirii repetate a banilor
Proces rapid și simplu de eliberare
Reduceri la companii partenere
Penalități pentru neachitare la timp
Penalități foarte mari pentru neachitare la timp

Credit de la bancă
comercială

Împrumut de la
organizație
nonbancară

Activitatea 6.2. Activitate practică

Analizează în care caz șansele de a obține un credit sunt mai mari?

regulat	VENIT	neregulat
25 -55 ani	VÂRSTA	mai puțin 25 ani mai mult de 55 ani
	AVERE	NU EXISTA PROPRIETATI SAU BUNURI CE AR SERVI CA GAJ
	FAMILIE	NECĂSĂTORIT
istorie creditara pozitiva existenta depozitelor pe termen lung	SUPLIMENTAR	istorie creditara negativă

Unitatea 6. Creditul și managementul riscului

Activitatea 6.3. Studii de caz

Pentru a înțelege dacă sunteți eligibili pentru un credit trebuie să calculați:

Tranșa lunară
a creditului

investitii.md

SFAT

Plata aferentă împrumutului nu trebuie să depășească 30% din salariu.

EXEMPLU:

- Fratele tău mai mare vrea să ia un împrumut de 50.000 de lei cu o dobândă de 9% pe an timp de un an. Ce salariu ar trebui să a a putea plăti plata litului?
- Familiei tale i se oferă un împrumut de 42.000 de lei timp de un an cu o rată de 15% pe an. Câți lei veți întoarce la bancă?

Unitatea 6. Creditul și managementul riscului

Activitatea 6.4. Studii de caz

- Familia Ionel analizează posibilitatea contractării unui împrumut de consum pentru a renova casa. Costul preliminar al reparației: 100.000 de lei. Acum familia nu are economii. Familia plănuiește să contracteze un împrumut și să facă reparații în următoarele 3 luni. Explorați ofertele de împrumuturi de consum. Oferă sfaturi familiei Ionel cu privire la cel mai bun mod de a rezolva problema reparației, dacă:

Salariul mamei: 10.000 de lei. Salariul tatălui: 15.000 de lei. Fiul-student primește o bursă: 500 de lei. În fiecare lună, familia poate rezerva pentru repararea apartamentului: 5.000 de lei. Ce ofertă de împrumut este mai bine de utilizat? Care este plata maximă a împrumutului pe care familia Ionel o poate plăti? Cât va plăti familia Ionel până la urmă folosind oferta de împrumut?

Denumirea împrumutului	Rapid	Totul pentru o viață liniștită	Urgent și maxim
Suma minimă, lei	10 000	10 000	10 000
Suma maximă, lei	85 000	100 000	300 000
Termen	6 luni	1 an	până la 3 ani
Rata, % pe an	7	10	12

Unitatea 6. Creditul și managementul riscului

Activitatea 6.5. DEZBATERI FINANCIARE

**Vei merge la facultate
sau la colegiu, dar ai
fost admis pe un loc cu
taxă.**

Nu ai economii.

**Ai nevoie de un credit
pentru studii!**

**Te gândești să deții propriul
apartament, astfel, te decizi să iei
un credit imobiliar!**

